

№ 100 (19614)

2010-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ
ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 26-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

КІэлэегъэджэ анахь дэгъур къэнэфагъ

— Мы зэнэкьокъум изэхэщэн дэлэжъагъэхэм ыкІи ащ хэлэжъэгъэ кІэлэегъаджэхэм сызэ-рафэразэр ясломэ сшІоигъу, — кыыуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан пзублэ псалъэ кышІыгъэ. — Юбилейнэ зэнэкьокъум зыщызыушэтыгъэ кІэлэегъаджэхэм Іэпэлэсэныгъэшхо зэрахэлъыр, ялофшІэн хэшІыкІышхо зэрэфырілэр джыри зэ къаушыха-тыгъ. Непэ шьо шьуисэнэхьат шьуфэшпыккэу, уцуи гъэпсэфи шьуимыІэу Іоф зэрэшшІэрэм ишІуагъэкІэ гъэсэныгъэм иси-стемэ хэхъоныгъэхэр ешІых, ыпкІэ лъэкІуатэ. Шьыпккэ, непэ гумэкІыгъоу, щыкІагъэу щы-Іэри макІэп, ау ахэр дэгъэзы-жыгъэнхэм, кІэлэегъаджэм ищыІэкІэ-псэукІэ нахьышІу шьыгъэным тапыль. Мы аужырэ илъэсхэм кІэлэегъэджэ сэнэхьа-тым обществэм уасэу фишІы-

«АдыгеимкІэ илъэсым ианыхь кІэлэегъэджэ дэгъу» зыфилорэ зэнэкьокъум хэлэжъэгъэ нэбгыри 9-р АР-м и Президентэу ТхьакІуцынэ Аслъан дэжъ тыгъуасэ ригъэблэгъагъэх, ащ дакІоу зэфэхьысыжъ-хэри ашыгъэх.

рэм нахьышІум зэрэфиузен-кІыгъэр кыхэгъэщыгъэн фае. Дунаим тет цІыф лъэпккэ пэпчъ ыпкІэ лъыкІотэным пае гъэ-сэныгъэм, кІэлэегъаджэм исэна-ушыгъэ бэ япхыгъэр. КъыткІэ-хъухъэрэ лІэужхэм шІэныгъэ куухэр ягъэгъотыгъэнхэр, ахэм щыІэныгъэм чІыплэ гъэнэфагъэ щаубытыным шьумыпшъыжъэу шьузэрэдэлажъэрэм фэшІ «тхьа-шьуегъэпсэу» шьосэІо.

Тызыхэт илъэсыр кІэлэегъа-джэм и Іыгъэу Урысыем ща-гъэнэфагъ, ащи мэхъанэшхо иІ. Ныбджэгъу лъапІэхэу зэнэкьо-къум хэлэжъагъэхэр, гъэхъагъэу

шъушыгъэхэм апае джыри зэ сыгу кызыдэлэу сышъуфэгъушІо, псауныгъэ пытэ шьуиІэу, цІыф-хэм уасэу кышъуфашІырэм кышшымыкІэу, ежъугъаджэ-хэрэм шьуагъэгъушІоу ыпкІэ шьулыкІотэнуу шьуфэсэІо!

АР-м и Президент ыцІэкІэ агъэнэфэгъэ ахьщэ шІухъаф-тынхэр зэнэкьокъум хэлэжъэ-гъэ кІэлэегъаджэхэм нэужым аратыжыгъэ. Адыгеим икІэлэ-егъэджэ анахь дэгъу хъугъэ Джэджэ районим игурыт еджа-плэу N 6-м биологиемкІэ икІэ-лэегъаджэу Екатерина Медве-девар, сомэ мин 50-рэ шІухъаф-

тын лъапІэрэ ащ фагъэшъоша-гъэх.

Джащ фэдэу АР-м ипрофсо-юзхэм я Федерацие итхьаматэу Устэ Руслъан зэнэкьокъум хэ-лэжъэгъэ пстэуми къафэгъу-шІуагъ, текІоныгъэр кыдэзы-хыгъэ Е.Медведевам ноутбук ритыгъ. Зисэнэхьат фэшпыккэу Іоф зышІэхэрэм гуцыІэ дэхабэ къафилуагъ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм гъэсэныгъэм-кІэ, наукэмкІэ ыкІи ныбжыкІэ-хэм ялофыгъохэмкІэ и Комитет итхьаматэу УдыкІэко Юрэ.

КІэлэегъаджэхэм ацІэкІэ сыд фэдэрэ лъэныкьокІи ІэпыІэгъу къафэхъугъэхэу АР-м и Прези-дентрэ Іофтхьабзэм изэхэщакІо-хэмрэ зэрафэразэхэр, ащ фэдэ фыщытыкІэм кІуачІэ кызыраритырэр нэужым гуцыІэ зышІэ-гъэ Е.Медведевам кыІуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Президентым изэІукІэгъуэхэр

Тыгъуасэ АР-м и Президентэу ТхьакІуцынэ Аслъан Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерацие итхьаматэу Устэ Руслъан ІукІагъ.

Пстэумэ апэу зипэ-щэ организацием аужырэ уахьтэм Іо-фэу зэшІуихыгъэхэм кІэкІэу ар къатегу-щыІагъ. ІофшІапІэ кызытыхэрэр проф-союзхэм зэпхыныгъэ адырІэу адэлэжъэн-хэм фэгъэхьыгъэ унашъоу Президен-тым кышІыгъэр гъэцкІагъэ зэрэхъу-рэм, нэмыкІ Іофыгъохэм зыщатегушыІэштхэ игъэкІотыгъэ зэхэ-сыгъоу зэхэщэнэу рахъухъагъэм респуб-ликэм ипащэ ригъэ-блэгъагъ.

ТхьакІуцынэ Ас-лъан профсоюзхэм ялофшІэн шІуагъэ кызыритырэм, рес-публикэм Іофыгъоу илхэм язэшІохын ялахьышІу зэрэхашыхъэрэм сыдигъокІи зэрэды-ригъаштэрэр кы-хигъэщыгъ, игуапэу ахэм язэІукІэгъу хэ-лэжъэнэу ыІуагъ. Рес-публикэм ипащэ иІофшІэгъу уахьтэ зэ-рээхэгъэуцуагъэр кыдалыгътээ, мэ-кьюогъум и 3-м пле-нумыр щыІэнэу ты-раубытагъ.

(Тикорр.).

Консулыр ригъэблэгъагъ

Тыгъуасэ АР-м и Президентэу ТхьакІуцынэ Аслъан Тыркуем и Генеральнэ консулэу къалэу ЦІэмэз щыІэ Деха Эрпек ригъэблэгъагъ. ЗэІукІэгъум АР-м и Пре-мьер-министрэу Къумпыл Мурат, ащ игуадзэу Алек-сей Петрусенкэр, УФ-м и МИД и ЛыкІоу Мыекъуапэ щыІэ Къэндаур Руслъан хэлэжъагъэх.

— Ныбджэгъуныгъэ пытэ зы-дытиІэ къэралыгъом, Тырку-ем, илЫкІо зэІукІэгъу зэрэды-тиІэр лъэшэу тигуапэ, — кы-Іуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан. — Джащ фэдэу тигуапэу уятэжъ-хэр кызышыхъугъэ чІыгу-жъым укьетэгъэблагъэ, узэрэ-щыІэщтыр тшІомакІ, ау тапекІэ нахьыбэрэ Адыгеим укьэкІо-нуу тэгугъэ.

Деха Эрпек Адыгеим къа-клэмэ зэрэшІоигъом кызыще-гъэгъуазэхэм илъэу ащ фэдэу псынкІэу зэрэфагъэцкІагъэм, чІыгужъым кыхъанэу, ятэжъхэр зыщыпсэуштыгъэхэ къуаджэм кыдэхъанэу амал зэрэратыгъэм фэшІ «тхьашъуегъэпсэу» къа-риІуагъ. Урысыемрэ Тыркуемрэ япащэхэр джырэблагъэ зызэІо-кІэхэм визэ имыщыкІагъэу къэ-

ралыгъуитІум ащыпсэухэрэм ягъунапккэхэр кызызэпачынхэ амал ялэным зэрээдыкІэтхагъэ-хэм шІогъабэ кызыритыштыр, Тыркуем щыпсэурэ тилъэпккэ-гъухэр нахьыбэу кызырэкІошт-хэм зэремыхьырэхьышэрэр кы-хигъэщыгъэх. Ащ кызыриІуа-гъэмкІэ, кызытекІыгъэхэр Хьа-курынэхъаблэ дэсыгъэх, Мэ-рэтыкьо лІакъом шыщыгъэх, 1864-рэ илъэсым ятэжъхэр икІы-жыгъагъэх.

ЗэІукІэгъум икІэухым ичІы-гужъ зэрэщыІагъэм инэпэпльэу Адыгеим фэгъэхьыгъэ альбо-мымрэ «Черкесские сады» зы-филорэ тхыльымрэ ТхьакІуцынэ Аслъан хьакІэм ритыгъэх. Ежъы-ри ащ ипэгъокІэу нэпэпль шІу-хъафтын кыритыгъ.

(Тикорр.).

Наградэр ратыжыгъ

Адыгэ Республикэм и Президент иунашъокІэ Ку-банскэ къэралыгъо мэкъумэщ университетым иректорэу, профессорэу, экономикэ шІэныгъэ-хэмкІэ докторэу Александр Трубилинэ «Адыгэ Республикэм наукэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшху» зыфилорэ щытхъуцІэр фагъэшъошагъ. Тыгъуасэ торжественнэу Правительствэр зычІэт Унэм ТхьакІуцынэ Аслъан ар щыритыжыгъ. Зэхэхъэм хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, Правительствэм хэтхэр, Кубанскэ къэра-лыгъо мэкъумэщ университетым почвоведениемкІэ икафедрэ ипащэу Шэуджэн Асхъад.

— Адыгеим имэкъумэщ хьызмэт хэхъоныгъэ ышІыным чанэу дэлэжъэрэ специалист-хэм ягъэхъазырын уилахьы-шІу зэрэхэпшІыхъэрэм фэшІ «тхьауегъэпсэу» кыотэІо, мы щытхъуцІэр уифэшъуашэу тэ-лгытэ, — ыІуагъ Адыгэ Рес-публикэм и Президент нагр-адэр зэрэратыштым фэгъэхьы-гъэ унашъом джыри зэ кызы-джэжъ нэужым.

Бгъэхалхъэмрэ ар къэ-зыушыхъатырэ тхыльымрэ

зыретыжыыхэм ыуж Алек-сандр Трубилинэ гушыІэр ыштагъ. ЩытхъуцІэр ежъ имызакъоу, коллективэу зи-пащэми кыылэжыгъэу зри-лгытэрэр, Адыгеим имэкъу-мэщ хьызмэт зегъэушъом-бгъугъэным ялахь зэрэхалъ-хъэрэм, ащ фэдэ цІэ лъапІэ кызырэфэгъэшъошагъэм зэрэ-рыгушхорэр ащ кыыхигъэ-щыгъ, «тхьашъуегъэпсэу» къариІуагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрације ипащэ ехьыІагъ

Адыгэ Республикэм и Конституције ия 78-рэ статья иподпунктэу «ч»-м тегъэпсы-хъагъэу унашъо сэшІы:

1. Федоров Владислав Юрий ыкьор Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрације ипащэу гъэнэфэгъэнэу.

2. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щыублагъэу мы Указым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан кь. Мыекъуапэ, жьоныгъуакІэм и 25-рэ, 2010-рэ илъэс N 58

Тигъэзетеджэхэр!

Гъэзет кІэтхэгъур тыухынкІэ мазэ нахь къэнэжъы-гъэп, ау «Адыгэ макъэр» кызытхыкІыгъэу щыІэр мэкІэ дэд. Непэрэ мафэм ехъулэу кІэтхагъэу тилэр:

Джэдджэ район — 1, Красногвардейскэ район — 14, Коцхъэблэ район — 6, Адыгэкъал — 16, Теуцонжэ рай-он — 15, Тэхьутэмькыое район — 52-рэ, Шэуджэн рай-он — 4, кь. Мыекъуапэ — 120-рэ.

ЗэкІэмкІи кыыратхыкІыгъэр 228-рэ.

Редакциер.

Нахьыбэу шлуагъэ къягъэтыгъэным пae

Блэкыгъэ блыпэм, жьоныгуаклэм и 24-м, Парламентырклэщакло зыфэхьугъэ зэлуклэ Мыектуапэ шыклуагъ. Ар зыфэгъэхьыгъагъэр Адыгеим правовой шьолгыр зыкл шыгъэпсыгъэным ыкли Адыгэ Республикэм изаконхэу клуачлэ зилэ хьугъэхэм япхыгъэ зэхэфынхэр шыгъэнхэм, нэмыклэу къэплон хьумэ, хэбзыхьу хьаным шлуагъэу кытырэм зыкбегъэлэтыгъэным фэлэжъэшт Иофшлэ куп зэхэщэгъэныр арыгъэ. Зэлуклэм хэлэжыагъэх Парламентым, хэбзэ гъэцкклэ органхэм, апшгъэр еджаплэхэм ялыклогхэр. Парламентым и Тхьаматэ иунашъоклэ зэхэщэгъэ Иофшлэ купым ахэр арых хагъэхьагъэхэри.

Зэлуклэм рагъэблэгъагъэхэм апашъхэ кышыгушылэзэ Парламентым и Тхьаматэу Анатолий Ивановым зэрэхигъэунэфыкыгъэмклэ, хэбзыхьу хьаным изытет, ащ хэхьоныгъэу ышлэхэрэм нэшанэу ахэлхэм уасэ афэшлыгъэным, кыныгъохэр кыхэгъэщыгъэнхэм ыкли ахэр дэгъэзыжыгъэнхэм, республикэ законодательствэм шлуагъэу кытырэр гъэунэфыгъэным апае Адыгэ Республикэм изакондательствэ изытет ехьыллэгъэ доклад гъэхьагыргъэн фае. А гухэлгым фэлэжъэшт Иофшлэ купэ агъэнэфагъэр Къэралыгъо Советым — Хасэм икомитетхэм кыагъэхьагыргъэх министрствэхэм ялофшлэн епхыгъэ лъэныкыо зэфэшхьафхэм афэлэжъэрэ республикэ законхэу зэхэфыгъэнхэ фаехэр.

Законхэм Иоф адэзышлэшт купэу агъэнэфагъэм пэщэныгъэ дызэрихьащт АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат ипащэу Шьынэхьо Байзэт. Ащ игодзэшт Парламентым и Аппарат и Информаци-

оннэ-аналитическэ гъэlorышланлэ ипащэу Татьяна Овдовар.

Ыпшэкклэ кызырэштылуагъэу, Иофшлэ купэу агъэнэфагъэм пшгъэрылэ шхьафэу илэхэм ащыщых законодательнэ акт шхьафэхэр зэхэфыгъэнхэр, аштэгъэ законхэм шлуагъэу кыатырэм уасэ фшлыгъэныр, кыныгъохэр кыхэгъэщыгъэнхэр ыкли дэгъэзыжыгъэнхэр, республикэм щашгъэр законхэр тапклэ нахьышлоу гъэпсыгъэнхэм ехьыллэгъэ рекомендациехэр гъэхьагыргъэнхэр.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэм Иоф зэралэшт планыр аштагъ, унэшэо гъэнэфагъэхэр ашлыгъэх. Ахэм ащыщ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм икомитетхэм ялофшлэхэр, министерствэ ыкли ведомствэ зэфэшхьафхэм ялыклогхэр зэгъусэхэу законхэр зэрагъэцаклэхэрэм фэгъэхьыгъэ зэхэфынхэр шыгъэнхэр, законхэр агъэцэклэжъхэ зыхьуклэ шыклагъэу ыкли гумэклыгъоу кызухэрэр зэрэдагъэзыжыщт шыклогхэр зэхэфыгъэнхэр.

КИАРЭ Фатим.

Гъогу мафэ шьутехь!

Тыгуасэ республикэм иеджаплэхэм ащымэфэклыгъ, еджаплэр къэзыуххэрэм «аужырэ одыджыныр» къафитеуагъ.

Мыгъэ республикэм имэфэ еджаплэхэм яя 9-рэ классхэр нэбгырэ 4485-м къаухы. Пчыхэ еджаплэхэм 243-рэ къачлэкы. Я 11-рэ классыр мэфэ еджаплэхэм къащызыуххэрэм япчъагъэ бэклэ нахь макл — 1712-рэ нылэп зэрэхьурэр. Кызыралыгъэрэмклэ, мы аужырэ илэс заулэхэм еджаплэхэм къачлэкыхэрэр кызыхьугъэ илэсхэр Урысыем игумэклыгъо уахьтэ тефагъэх. Я 90-рэ илэсхэм сабыеу къэралыгъом кыхьухьагъэр маклэ.

А лъэхьаным хэгъэгум нэмыкл гъо-

гу хихыгъ, цыфхэм ящылэклэ-псэукли зызэблихьугъ. Къэралыгъом теубытагъэ имылгъэу, лъэпкэ пэпчэ шхьафэу псэунэу зырихьухьэгъэ илэсхэм къэхьугъэхэр арых мы илэсхэм еджаплэр къэзыухьхэрэрэр. Ащ фэдэшт кыкклэлыклорэ илэс заулэри. Арыш, мыгъэ апшгъэрэ еджаплэхэр зыхэдэштхэм япчъагъэ нахь мэклэшт. Арэу зыхьуклэ, члэхьагъур нахь псынклэнкли мэхьу. Сыдэу щытми, ныбжьыклэхэм ягухэлхэр къадэхьунхэу, насыпышлэ хьунхэу тафэлъало.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сурэтыр *Гъышынэ Аслъан Мыекпопэ лицееу N 35-м кышытырихьыгъ.*

ТИКОНЦЕРТХЭР

«Отрадэм» Іэгу кыфытеох

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние иансамблэу «Отрадэм» Дагыстан щылагъ. Концертэу кыытыгъэхэр искусствэр зикласэхэм лъэшэу агу рыхьыгъэх.

«Отрадэм» ихудожественнэ пашэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Григорий Михайловым тызэрэщигъэгъозагъэу, Дагыстан шыклогъэ пчыхьэзэхьагъэхэр гъэшлэгъоны кызышлыгъэхэм зэу ащыщ урыс лъэпкэ му-

зыкэм даклоу, Кавказ шьолгырым ис лъэпкхэм якомполиторхэм япроизведениехэри ансамблэм кызырэрэгъэлуагъэхэр.

— Искусствэм лъэпкхэр зэфещэх, — ело республикэ филармонием иди-ректор шхьафэу, УФ-м культурэмклэ изаслуженнэ Иофшлэу, АР-м искусствэхэмклэ изаслуженнэ Иофшлэшхоу Хьот Заур. — «Отрадэм» нэмыкл концертхэри кытынхэу зегъэхьагыры.

БЫСЫДЖ Тимур.

Адыгэ къэралыгъо университетым истудент.

НАРКОМАНИЕМ ТЫПЭУЦУЖЬЫН

Пстэуми зэдытиІоф

Наркоманиер обществэм зэрэпсаоу зэрар кыфэзыхьырэ Іоф, зэклэми зэдытитхьа-мыклагъу. Арыш, правэухьумэкло органхэм ямызакъоу, тклуачлэ зэхатлхьэмэ ары нылэп наркоагрессиюм тыпэуцужьын зытлэкыщтыр.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм пэуцужьырэ акциеу «Лэныгъэр зыщашгъэрэр къало» цлэу зыфашыгъэр мэкъуогъум и 1-м Адыгеим щырагъэжъэшт ыкли мазэрэ арклэшт. Ащ изэхэщаклогхэм пшгъэрылэ шхьафэу зыфагъэуцужьырэр а тхьамыклагъоу ныбжьыклагъэ зэклогдылэрэм цыфхэм нахь аналэ

тырадзэныр, ащ пэшлуклорэ Іофтхьабзэхэм обществэр нахь чанэу къахэгъэлэжъэгъэныр ары. Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм ыкли гъэзеклогъэнхэм апэуцужьыгъэным и Дунэе мафэу мэкъуогъум и 26-м хагъэунэфыкыштым а акциер фэгъэхьыгъ.

Наркоконтролым ителефонклэ шьызытеоклэ, наркоманхэм узэрлэзэщтымклэ ыкли ахэм яреабилитациеклэ Іэпылэгъу кышыуфэхьуштых. Джащ фэдэу профилактикэ Іофтхьабзэхэм язэхэщэнклэ шьуишлэшхэри кышъулонхэ шьулэкыштыр. «Цыхьэшлэгъу

телефоным» ренэу Іоф ышлэшт, кытеорэм ышлэ, ытэкъуащлэ кылыныр ишыклагъэп. Наркотикхэр зыщэхэрэм, зыщашгъэрэ члэплэхэм, кызыгъэкыхэрэм ыкли кызыщаклэрычлэплэхэм, нэмыкхэм афэгъэхьыгъэ къэбарым «цыхьэшлэгъу телефонымклэ» наркоконтролыр шыбгъэгъэзэн плэкыштыр.

Лэныгъэр «зыщашгъэрэр» телефонэу 52-48-44-мклэ къало. Зыгорэм ищылэныгъэ кырыклогъыт о узеклуаклэ епхыгъэн ытлэкыштыр.

Урысыем и ФСКН Краснодар краимклэ и Регион Гъэlorышланлэ Адыгэ Республикэмклэ и Къутамэ ипресс-кыулыкъу.

Лондон шыклуагъ

Дунаим щызэлъашлэрэ сурэтышлэу, художествэхэмклэ Урысыем ыкли Адыгэ дунэе академиехэм ахэтэу Клышгъэ Мухьадин июбилейнэ кыгъэлэжъон жьоныгуаклэм и 18-м Урысыем культурэмклэ игупчэу «Пушкиным и Унэу» къалэу Лондон дэтым кышыцэлэуахыгъ. Ащ хьэклабэ кышыцэрэуагъоигъ: зэ-лъашлэрэ сурэтышлэхэр, искусствоведхэр, журналистхэр, Мухьадин илофшлагъэхэр зышлогъэшлэгъонхэр, нэмыкхэри. Ахэм ахэтыгъэх Станли Джоунз, Джулиан Лоусон, профессорэу Джордж Хьюитт ыкли тхаклоу Оливер Буллоу. Джащ фэдэу Лондон шыпсэурэ тильэпкыгъэхэм ащыщхэр зэхэхэм къеклогла-гъэх. «Пушкиным и Унэ» иди-ректорэу Джулиан Галлант кыгъэлэжъоным пэублэ псалэ кышыцишлыгъэ Иофшлэгъэшхо зилэ Мухьадин зэрэфэра-зэр кылуагъ. Сурэтышлэ цлэры-Іом икыгъэлэжъон Лондон зэрэщыцэхьагъэм мэхьанэшхо илэу ылытагъ.

Дунаим щызэлъашлэрэ су-

рэтышлэхэм якыгъэлэжъонхэр «Пушкиным и Унэ» зэрэзэхьагъэхэрэм, культурэм, искусствэм хэхьоныгъэхэр ашлынхэм илахьышлэу зэрэхилхьэрэм апае ащ илофшлэхэм зэрэфэразэр Клышгъэ Мухьадин кыхыгъэщыгъ. Зэклэмклэ кыгъэлэжъоным произведение 43-рэ хэхьагъ. Искусствоведхэм ыкли сурэтышлэхэм анахьэу кыхьагъэщыгъэр Мухьадин илофшлагъэхэр «Кавказ» зыфилорэм хэхьэрэ сурэтхэр арых.

Мы Иофтхьабзэм нэмыкІэу Клышгъэм итворчествэ фэгъэхьыгъэ зэлуклэ «Пушкиным и Унэ» зэхьагъэхэр.

Джащ фэдэу Испанием ит къалэу Севилье мэкъуогъу мазэм ипэублэхэм, нэужым бэдзэогъум и 13-м, Москва икыгъэлэжъонлэ члэплэхэм адыгэ сурэтышлым илофшлагъэхэр ащышъульгъэунхэ шьулэкыштыр, ахэм тигуапэу шьуакъетэгъэ-благъэ.

«Пушкиным и Унэ» ипресс-кыулыкъу ыкли Жаклин Диана Мосс.

МэкъэгъэІу

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъанлэхэр! Шьугу нэблэгъэ цыфхэу шьызыфэгъушлэ шьуишлэгъэхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэ клэклэхэр (поздравлениехэр) тигъэзет сомэ 200-клэ, усэклэ тхыгъэ хьумэ, сомэ 250-клэ кыхьышъуутынхэ шьулэкыштыр.

Адыгэ шхынхэр фаехэм афэтэшлэх. Уасэхэр инхэп. Пэлыкъаохэр, щэлэмэ-хьалыжъохэр, пиццэхэр зикласэхэр кызыгъеоштыр телефоныр: 8-928-470-72-53.

ЛЪЭГЪО НЭФ

лэпкь культурэм икьежбанлэу, ар ылапсэу зэрэщытыр. Арын фае тхьэзэкъо диным лъэш дэдэу памыгъэуцоу, «языческая культура» зыфэпшоцт лъэпкь клэным непэ зыкыфагъэзэжырэ.

Адыгэ мифологиим итхьэхэр эпосым шэолъэгъух. Тхьэмэ апшэе щыдэр дунаир къэзыгъэшлэгъэ Тхьэшхор ары. Зыкыуачлэ инмэ ащыщых псэхэр зылэмычлэ илэу Псатхэр, ошэо гъуагъом итхьэу Шыблэр. Лэшагъэхэм ятхьэ цлэрыломэ ащыщых гъэбэжым итхьэу Тхьагъэлыдж, гъуклэным итхьэу Лъэпшэ, шаклохэм ятхьэу Мзытхьэ, былымхуным

улэн»; «Нартмэ мэфэ тхьагъо гори къякълэу» зытыралухагъэр лыхъужь дунееплъыкълэ, шылакълэ, лэжыкълэ.

Нартхэм яклэдыжыгъо кызэсым тхьэмэ къафалопшыгъ: гъэшлэ клэклэу, ау цлэрылоу шьупсэунэу е щытхьунчэ бэгъашлэ шьухъунэу шьузхадэрэр алуи. Гъэшлэ клэклэу, ау цлэрылохэу арыти зыфягъэхэр къадэхъугъ ыкли, къэбарым кызыриорэмклэ, ары зытеклоджыгъэхэр. Ежэ адыгэ лъэпкыи илэсышхэрэ шэныкыорэклэ узэклэлэбэжым гузэжыгъу чыплэ иуцуи, хэдэн фаеу зэхъум ары шьула кыыхыгъэр? Шлэныгъэлэжхэм зэ-

ным феджагъэхэп (Лэшагъэу ялэмклэ хэт тарихълэж, хэт филолог, хэт юрист, хэт менежер). Ау ащ феджэагъэхэп лорылотэ налмэс-налкыутхэр я ХХ-рэ ллэшлэгъум къэзыгъэсыжыгъэ лорылотэзехъэхэри. Архивхэм ахэлэ аутентик пщыналъэхэм, оредыжхэм аклэдэуагъэхэ, а къэуа-клэм ихабзэхэр гурыгуагъэуи, шлэныгъэм тетэуи зыушэтырэ ыкли ахэр утыкум кызылхьэрэ фольклор купхэм ащыщ «Жыуыр». Аутентик стилым ишапхэ тетэу оред кылоныр пшэрылэ шьхьалэу ащ зыфигъэуцужыгъ. Мы лорыфымклэ «Жыуым» апэрэ лъагъор хыгъ. Щэч хэмылэу, купым кыдэхъугъэхэри, кыдэмы-хъугъэ горэхэри гупшысаплэ пшын фэдиз екъух. Ло хэмылэу шлушлэгъэхэу «Жыуым» фэлъэгъун фаер адыгэ аутентик лорыуатэр дунэе утыкум (Инджылызым, Польшэм, Москва, Санкт-Петербург, Элиста, адыгэ къэлашхьэхэм) кызырэхъагъэр, ащ шлокыжэу унэгъо фэлэ-фашлэхэм (ныса-шэхэм, кушъэхъахэхэм) цыфмэ рагъэблагъэхэзэ ахэлэжхэнхэу зэрэхъугъэхэр ары.

Мы аужырэ проектэу купыр зыдэлэжыгъэ нарт пщыналъэхэр члэрэ гъунэрэ зимылэ материалы. Ежэ «Жыууми», ащ едэлурэ ныбжыкълэхэми эпосымклэ алэклэлэ шлэныгъэм зэрэхъагъэхэуцт ублаплэ афэхъунэу тыщэгъугъы.

«Нартхэр» зэгъэшлэгъэным анахь маклэм лорыфгъуишклэ тифедэ хэлэ: эпосым ыбзэ «къеджэшхурэм» ло хэмылэу адыгабзэри ешлэ; титэногенез, титарихъ, тилъэпкъзэхашлэ, тибзэшлэныгъэ яшэщыгъэ зыухъумэрэр «Нартхэр» ары; тшъхьэ илоф (тыдэ тыкыкылыра, тыда тыздакlorэр?) кыдгъурылонимклэ, тинепэ зэрэздэгъэзэфэн, тинепэ кызырэдгъэ-нэфэн амал шьхьалэхэм эпосыр ащыщ.

Лъэпкьхэмрэ къэралыгъо-хэмрэ лэлэжхьэ зыщешлэхэрэ я ХХI-рэ ллэшлэгъум Къэхъыпш (Къэхъыпш-насыпырыхым итхьэу адыгэ пантеоним хэт) икьонтхэ тэри тыхэрэмын...

ПАШТЫ Мадинэ.

Филологие шлэныгъэхэмклэ кандидат, Адыгэ къэралыгъо университетым лъэпкьшлэныгъэмклэ и Гупчэ илофшлэ.

Нарт пщыналъэхэмрэ

«Жыуумрэ»

Шъэфыбэ кызышлэжыгъэу «нарт» гушылэр адыгэ культурэм итамыгъэ шьхьалэмэ ащыщ. «Хэтхэ нартхэр, нарт лыхъужышлэмэ сыда къарыкlorэр? Эпосыр тыда кызы-шежыагъэр, хэтэ ар зыер?» Шлэныгъэлэжэ пстэури зэу-цоллэн джэуап джыри мы упчлэхэм агъотыгъэп. Ау ащ пае къэмынэу нарт къэбархэмрэ пщыналъэхэмрэ ядэхъагъи, якъарыуи клуасэрэп.

Адыгэмэ ямызакъоу нарт къэбархэр нэмыкълэ лъэпкьхэми ахэлых: абхъазхэм, абазэхэм, убыххэм, осетинхэм, къэрэцаехэм, бэлъкъархэм, чэ-чэнхэм, ингушхэм, курджмэ ащыщхэу сонэхэм, рачэхэм, хевсурхэм. Адыгэ, абхъаз, осетин нарт къэбархэр нахь бжышлэх, нахь гъэпсыклэ дахэ ял. Мыхэм янарт лыхъужыгъэр шлушлэным тегъэпсыхъагъэх. Кавказ лъэпкьхэм яэпос мотивхэр, образхэр, лыхъужы-цлэхэр бэклэ зэтефэхэми, шьхьадж кыырыпшлэжыгъэу ежэ гъэпсыклэ хэхыгъэхэр илэх.

Адыгэ нарт эпосыр жьы дэдэу зэрэщытым шыхъат техъухэ текстхэр къэбар кьодыеу шымытхэу, усэу, ижырэ мэ-къамэхэр аклэтэу зэрэзэхэлхэр, нартмэ япхыгъэ пщыналъэхэр, къэшъожхэр бэу зэрэщылэр.

Нарт эпосым лъэхъанышхо хэубытагъ — ллэкъо (родовой) псэуклэм шьублагъэу феодализмэм шыкълэжыгъэу. Ащ кызылхьэ мыжыо лъэхъаным, гъучл лъэхъаным, матриархатим, патриархатим, зэоллэ демократием ялэужхэр.

Эпосым игугъу ашлы зы-хъуклэ ащ гъэсэпэтхыдэу хэ-лым тегушылэхэу загъорэ уре-хьыллэ. Ау ишъыпкъаплэклэ уеплгымэ, нарт лыхъужь на-хьыжхэм (Саусырыкь, Сэтэ-нае) язеклуаклэ, агущылаклэ непэрэ адыгэ хабзэм къемы-клухэрэр ахэолъагъох. Ари гу-рылогъаеп: «миф лъэхъаным» кыыхъукыгъэ лыхъужыгъэр илэс мин пчъагъэклэ юж зы-зыужыгъэ хэбзэ-зеклуаклэм (этикэм) тетэу сыдэуштэу зеклоштхэ? Миф лыхъужыгъэм идеологии нахь уасэ зилэу кыыхыгъэшхэр клуачлэр, зэоныр ары. Машлор, чылапхэр, са-нэр, дышъэ бжэмыер къэп-

хьыжыынхэм, уипчышхьэ зы-хэпсэгъэ чыналъэр къэбгъэ-гъунэным, бзылфыгъэмэ анахь дахэр кыдэпхыным сыд фэдэрэ амали епхыплэн фае. Ау етлани лъэхъаныклэм нарт лыхъужымэ «ахелъхэ» ежэ зери-гъэпшыгъэу, ыпсыхъагъэу, ифедэ зыхэлэ шэн-хабзэхэр. «Сыешхэ-ешъуаклоп, сылэгъу-нэкло шъаоп, сыебгъэшлхъаф, сыхъафынчэ шыу» ело феода-лизмэ идеологиим ищысэтехы-плэу Шэбатыныкь (Бадыно-кьэу // Пшыбадынокьэу // Шэ-батыныкьопш), Европэм «ры-царь без страха и упрека» зыфа-лорэр мыщ фэд. Ллэозэшлэхы-ныр зихэбзэ общественнэ гу-пшысаклэм зеужыжыгъэ эти-кэми зеужыжыгъэ.

Нарт эпосыр миф эпосэу, зы дунееплъыкълэ системэу алы-тэ. Миф мотив шьхьалэхэр мы-жыо лъэхъаным кьежыагъэхэ-ми, илэс мин пчъагъэм ахэр кьезыхъакыгъэ псэрэ цыфым зы лъэхъанэ горэм зы лъэп-кыбзэ горэклэ, усэрэ къэбар-рэклэ зэгъэзэфэагъэу зэрегъэулу. Псалъэмрэ оредышхомрэ зэп-кырэзэагъэх, ащ уджыр, джэ-гур (псэрэ тхьалэлур) къыра-шлэжыгъых, ллэуж-ллэужклэ зэлэпахы.

Адыгэ эпосым миф мотив зэфэшхьафыбэ хэт. Нартхэр апэрэ цыфхэм зрафагъадэхэ-рэр, адыгэхэр ахэм къатехъу-кыгъэу зэралытэрэр, «миф лъэхъан», «лтыхъужь зэман» зыфалэу уашгор, чылыгъэр, ду-наир кызырэхъугъэхэр нарт-мэ арапхы. Цыфмэ шлугъоу ялэ пстэури къафэзыхыгъэр нартхэр ары (машлор, фыгъор, санэр, дышъэ бжэмыер). Ду-най зегъэклэныр (ошлу, уае, огъу, пшэгъо чыплэр), тыгъэр кызызтегъэуцогъэныр, псэу-шъхьабзэ къагурылоныр, зы ду-наим иклэу адрэ дунаим клэныр, дунай къутэжыгъор (нартхэм яклэдыжыкълэр) — мы зэпстэу-ри миф нэшанэу эпосым хэ-лтых ыкли ахэр адыгэр зэрэлъ-пкыжыым шыхъат техъухъэх.

Ллэшлэгъубэмэ лорылотэжы-клэ къапхырыкыгъэ эпосым нэмыкълэ лорыгъо хьалэмэтхэри хэолъагъох. Нартхэр «ядинклэ» маджысых. Ахэм тыгъэр агъэ-лъаплэ, умэхъын лорфхэр зэра-хъэх. Эпосым нэрылэгъу къе-шлы тхьэбэ диним илэжхъан

итхьэхэу Амыщрэ Ахынрэ. Адыгэ мифологиим тхьэгуашэ-хэри хэтых агъэцэклэрэ пшэ-рылхэр ацлэхэм къалуатэу: Псыхъогуашэр, Хыгуашэр, Хэ-тэгуашэр, Чыгыгуашэр.

Нартхэр тхьэмэ ашлэпкы-хэрэп ыкли ащыщынэхэрэп, апуцужыгъэуи кыыхэкълэ. На-хьыбэмклэ ахэр зэфэшлэх, нарт-хэр тхьэмэ япщылых умыло-шъунэу.

Ыпшэклэ кызырэхъыгъуа-гъэу, нартхэр зэоллэх. Ау ахэр мамыр лэнаглэми лутых — мэ-шаклох, мэх ашлэ, мэгуыкълэх, джэгу, сэнэфашы ашлы. Нарт-мэ ахэлых адыгэмэ агъэлъ-плэрэ шэнхэр: ахэр лыхъужь хафэх, шлушлэх, хьалэлых, ашъхьэ агъэлъаплэ, ягушылэ епцыжыхэрэп, яхэку аухъумэ-ным пае апсэ еблэжхэрэп.

Нартхэм нэжыкыгъэу ялэ: миф бзэджащлэхэу — иныж-хэр, благъохэр, удхэр. Иныж-хэм нартхэм ямашло, ялэжы-гъэ, ябылым, ябзылфыгъэхэр ахьых. Благъом псыр еубыты, Емынэжэ фыгъо чылапхэр ехы, удыхэм язэрар къагъакло. Ахэм нартхэр апуцужыкълэ. Нартхэм кьепыиэр чынтхэм яза-ох. Нартхэм япыхы ежыхэм къахэкыгъэ бзэджащлэхэри. Зэрэтлэгъоу, мыщ хэлтых ду-нэе чылопс лорфи, социальнэ лорфи.

Нарт къэбархэр цикл-циклэу гошчыгъэ. Лыхъужь шьхьалэ пэпчэ зы цикл къэшлэжыгъ: икьэхъукълэ, игъэхъагъэхэр, икло-дыжыкълэ. Ащ фэдэу нарт Сау-сырыкь, Шэбатыныкь, Пэтэ-рэр, Ашэмэз къащлэжыгъэ къэ-бархэм игъэклэтыгъэу къалуатэ ямышлэу кызырэхъугъэхэр, зэраплугъэхэр, шы-лашэхэр кызырагъотыгъэр, шьуз кы-зырашагъэр, лыхъужыгъэу зэрахъагъэхэр ыкли дунаим зэ-рехыжыгъэхэр.

Мифым кыдаклоу эпосым лъэпкыим итарихъ шыщыби клэрыпкъагъ. Тарихым шыхъа-тэу техъухъан документэу эпосыр шытэп, ау лъэпкыпсэм, менталитетим зызериужыжы-гъэм ар итарихъ. «Е уллын, е

ралэу, цыфым мифыр зэхелъ-хэ шлошлы шьхьакълэ, мифым цыфыр зэрэзеклоштыр зэре-гъэзэфэ.

Мифологиим ыкупкыи кос-мосыр (дунаир, чылопсыр, цыф зэфыщытыкълэхэр) нахь зэригъэклунхэр ары. А пшэ-рылхэр зэшлэхыгъэ зэрэхъурэ амалхэр лэпкь мифологиим пэпчы инэшэнэ шьхьалэ мэхъу. Адыгэ мифологиим гупшысэ шьхьалэу илэр хтонизмэм иклэу лыхъужыгъэм фэклэныр ары. Ащ къэлуатэ лъэпкыим кы-кыгъэ гъогууанэр, дунэегуры-луаклэр псыхъагъэ зэрэхъугъэр, теклоныгъэ амалэу кыгъоты-гъэхэр, лушыгъэу, клуачлэу хэлхэр.

Гукъау нахь мышлэми, адыгэ лъэпкыи непэ «Нартхэм» яшъэфыбэмэ аплэпчэ хъугъэ. Эпосыр нахь куоу зэгъэшлэ-гъэныр ифэшъуаш. Ар япшэ-рылэ гурыт еджаплэхэми, уни-верситетми, унагъоми.

Нарт пщыналъэхэр непэрэ дунаим зэрэхилхъащт амалхэр кыыхгъэщых Адыгэ къэралы-гъо университетим иорэдыло ансамблэу «Жыуым». Купым хэтхэм куоу къагурэлэ адыгэ оредыжхэр блэклэгъэ зэма-ным кыщытымынэхэу ахэм язэшлэклэ, якъарыу, ялэшлугъэ непи «дгъэлэжхэн» зэрэфаер. «Жыуым» хэтхэр оред къэлэ-

ЛЪЭГЪО НЭФ

Теклоныгъэшхор кызыдаыхыгъэр илэс 65-рэ хъугъэ

Япсэемыблэжьиныгъэ тхыдэм хэхъагъ

Мамыр уашъор тфэзыухъу-магъэхэр тшыгъушпэхэ хъу-штэп. Сыда плэмэ, напэм ыкли тэщ апае ахэм апсэ атыгъ. Нэмыклэу къэплон хъумэ, лыгъэшланлэ зэфэхэм хэдагъэхэп — Хэгъэгум, Ным, Чыгум афырлэ гуклэгъу-шульэгъур япсэемыблэжьиныгъэклэ къаушы-хъатыгъ.

Цыф лъэпкъ зэфэшъхъафы-бэмэ яздэдэу, яздэштэныгъ, ялбылэнагъ ззошхо хъазабым кыхэзышъжыгъэхэр, язэкъот-ныгъэ лъэш фашизмэм тезы-гъэкуагъэхэр.

Теклоныгъэр кызыдаыхы-гъэр илэс 65-рэ хъугъэ, ау джыри дунай рэхъатэп, жъа-лымыгъэм имашло псынклэу зедзы, тасакъын, тилэ шылэклэ тынчыр тыфэсакъэу пстэуми тыхъумэн фæе, шлум ыльэны-кыклэ фэлъэкълыштыр тшлэзэ, ар дгъэпытэныр хэти типшъэ-рылэ.

1941 — 1945-рэ илэсхэм Хэгъэгум ззошхоу шылагъэм нэмыкырэ цыф лъэпкъыбэмэ афэдэ къабзэхуэ, адыгэ на-родым иписательхэр, журна-листхэр, поэт нывжыкълэхэр хэлэжъагъэх. Заом клуагъэхэм ащышыгъэх (зипсауныгъэ ар

кыыхыыхуэ) Андырхъое Хъу-сенэ, Уджыхуэ Адылджэрые, Уджыхуэ Хъалидэ, Тыгъужъ Дышъэкл, Къэдэ Хисэ, Гошэ-кыо Сэфэрбий, Цухъо Асфар — кыагъэзжыгъэп, хэклода-гъэх, ялуагъэрэ язеклоклэ-шы-клэрэ зэтэклыгъэп, «чэтэ члэ-гъым «нан» шалауагъэп», Роди-нэм пае псэемыблэжыгъэх.

Сэкъатныгъэ зэриэм пае ззо лъэхъаным Меркицэ Рэщидэ чылэм кыдэнэгъагъ. Нэмыц-хэр хэкум кысэхъэхэм, прав-лением тхаклоу члэсынэу афеу-цоллагъэп. Килэ-патриотыр янэ ыпашъхэ пчъэшъхъалум пый нэпэнчъэхэм тыраукълыхъагъ.

Ипсауныгъэ елытыгъэу Клэ-рэщэ Тембот заом хэтынэу хъу-гъэп, хэкур шъхъафит зашлы-жыым эвакуацием кыиклы-жыгъ.

Зэо машло хэтыгъэх, шъобж инхэр хахыгъэх, мыкълыжын тыркхохэр агухэми къатенагъэх титхэкло нахъыжхэм. Ахэм ащышэу а лъэхъан кыным нывжыкълагъэу Жэнэ Кы-рымызэ улэгъэ хылыгъэ телъэу 1944-рэ илэсхэм ыклэм дзэм хэтыжын ымылгэклуэ кыых-кълыжи, Мыекыуапэ кыгъэзэ-жыгъ, хэку гъэзетэу «Социа-

листическэ Адыгеим» Иоф ши-шлэу ригъэжъагъ.

Заом хэтыгъэх ыкли псаоу кыагъэзжыгъэ Лъэустэн Юсыф, Еутых Аскэр, Кэстэнэ Дми-трий, Пэрэныкыо Мурат, Шэу-джэн Аюбэ, Яхъуллэ Сэфэр. 1941-рэ илэсхэм шегъэжъагъэу 1942-м, жъоныгуаклэм нэс гарнизоным и Военнэ трибунал Яхъуллэр ипэцагъ, ащ ыужым, партием и Адыгэ хэку комитет кыгъэзэжы Иоф шишлагъ, юрист Иошлэным етланэ зы-фигъэзжыгъ.

Шъхъаплэжы Хисэ 1942-м шыублагъэу 1945-м нэс — заор аухыфэ зэуаплэм лутыгъ, Кавказым шызэуагъ, Берлини нэсыгъ. Хисэ жъоныгуаклэм и 9-м кбхъугъэу шытыгъ, адыгэ ллы пхашэр ежъ имафи, Хэ-гъэгум ишъхъафитныгъи пхъа-шэу афэзэуагъ. Шъхъаплэжы Хисэ танкэ отделением, взво-дым, ротэм якомандирыгъ. А лъэхъаным илэс 24-рэ зыныб-жыгъэ пчыхъалыкыое клалэм лыхъужыныгъэу зэуаплэм шызэрихъагъэм пае орденэу Боевой Быракъ Плъыжыым иорденэу 3, медалу 7 кы-фагъэшъошагъэх. Хисэ зэо ужом ытхыгъэх произведе-

ниябэ, ахэм ахэтых зэо тхъа-мыклагъом итемэ дэгъоу кызы-шилотыкыгъэхэр.

Заом псаоу кыыхэкълыжыгъэ пэпчэ зэо темэмклэ ыкли нэ-мыклэ шылэныгъэ лъэныкыо-хэмклэ адыгэ советскэ литера-турэр ыпэклэ лызыгъэклотэгъэ тхылыхэр кылэкълэжыгъэх, ахэм лъэпкъ тарихыер ыкли культурэр агъэбаигъ.

Непэрэ мафэхуэ, теклоны-гъэм илэшыгъэ, илэплагъэ, мэфэкл инэу зэрэщытыр кызы-щыралотыкыгъэр, илыблэна-гъэклэ, игушысакълэклэ, итха-клэклэ, илошлэлагъэмклэ зи-гугъу пшыныр зытефэрэмэ ашыш Шэуджэн Мыхъамодэ.

Шэуджэн Мыхъамодэ къуа-джэу Хъатыгъужыкыуае шы-щыгъ, шыпкъагъэрэ зэфагъэ-рэ хэлъэу зэрэщытыгъэр Крас-нодар дэтыгъэ мэкъумэщ тех-никумым шыдеджэгъэ Лъэу-стэн Юсыф кылотэжыштыгъ.

Цыф шырыт гъэтылыгъ-гъэу, акылыр гулыгъэрэ илэу зэрэщытым лъэтыныгъэ фари-гъэшлыштыгъ.

Комсомол Иофхэм чанэу ахэлажэщтыгъ. Заор кызы-жэем апэу фронтым клуагъэхэм ащышыгъ Мыхъамодэ. Зэклэ

ипсауныгъэ хэгъэгум ишъхъа-фитныгъэ къэухъумэгъэным ри-тыгъ. Тыркхохохэр телъэу, сэкъат хъугъэу заом кыиклы-жыгъ. Ау фэлъэкълыштымклэ зы мафи кыогъанэ зэрэзыфи-мышлыжыгъэр зышлэщты-гъэхэм клэгъэтхы. Лыгъэр, пытагъэр, гушхуагъэр къебэ-кълыштыгъэх, уахътэм уасэ фи-шыштыгъ.

Илэсыбэрэ хэку гъэзетэу «Адыгейская правда» зы-филорэм иредакторыгъ, ащ ыужым хэку тхылъ тедзаплэми идиректорэу Иоф ышлагъ.

Журналист Лэплэсагъ, зы тхылъэп, тхылъитлоп ащ гъу-нэм клыгъэхъагъэр, цыфыбэмэ ишлуагъэ ыльэкълыгъэмклэ ари-гъэкълыгъэу шытыгъ.

Шэуджэн Мыхъамодэ илэс 46-рэ имыкыу кыгъэшлагъ-гъэр, ау физешлокыгъэр ма-клэп — мамырныгъэр ыухъу-магъ, адыгэ художественнэ ли-тературэм заом ыкли шылэны-гъэм афэгъэхыгъэ рассказхуэ ытхыгъэхэр хэхъагъэх, кыых-нагъэх.

«Зы лыгъэ иккъэбар» зы-филорэ рассказу Мыхъамодэ ытхыгъагъэр шыуапашъхэ къетэлъхъэ.

ГЪОГУ лъагъор Ионтлэ-шантлэу кондэ пырацэмэ апырэкълы. Ар зэ псы хъалы-гъуанэмэ арэкло, зэ Юшхъэ цыкълунтлэмэ азыфагурэ тлуа-клэм дэклэ, амалэу илэмклэ шъоф пцлэнэм имыхъэу къу-шхъыбг бытым еклу.

Сапэр кытэкъоу лъагъор аубытыгъ. Гъогунэпцэ дэдэм дэжэ окоп цыкълухэр, е ежэ гъогу шыпкъэр бгъэм кыинэ-сэу дэтлыкыгъэу улоклэ. Къу-лэджэ нэпкъым псынэклэчы-шхом пэблагъэу блиндаж пытэ шышлыгъ.

Сиординарцэу Хъутыжы Ис-мелэрэ сэрырэ тымыгъытхы-хэу штабым тыкычлэжыжы-щтыгъэ.

— Хъалэмэт шъу. Натры-фыр зэрэплонклэу минометклэ къэо зэпытынхэр нэмыцхэм яклас, ау джы непэ къяхъуллэ-гъэр сшлэрэп нахъ, — ылуагъ Исмелэ, игушылэхэр зэкли-щызэ.

А охътэ дэдэм тиджабгъу-клэ тпэблэгъэклаеу командэ жынч макъэ къэлугъ. Зенит-нэ топ цыклоу полуавто-мат зыфалорэм ыпэ уашъом дэгъэзыгъэу куандэмэ мэклэ дэдэу къахэщыштыгъ. Ащ лы-пыгъэу солдат зытлуи къэлэ-гъуагъ. Исмелэ тлэклэ кызы-теуцуи, ылэгу ынатлэ ригъэу-цуи, ошъогум дэплъыезэ кып-чыгъ:

— Тхъачэтанэр нэ закъоклэ уашъом фычлэплэу, курт... курт ылоу гумэклы зыхъурэм, ащыгъум шлу шылэп. Ащ фэ-дэх зенитчикхэри. Мыхэм зы-горэ альэгъоу е зэхэхуэ кы-члэжын.

Ошъогу къашхъори, хыкы-лу самбырыи нэклэ къэслъы-хъугъэх. Пшэ пырэцэ зэе-тлуаехуэ, лъэшэу залэтызэ Но-вороссийскэ къушхъэбгъум кыкыопшыгъэхэми, зи акъос-лэгъуагъэп. Ахэр язакъоу мы-гумэклыхуэ, къэгъэгъэ фыжэ цыклоу жым дихыягъэм на-хъеу, къохъаплэмклэ клуашъэ-щтыгъэх. Кыбылэмклэ хымрэ

рэ ябыу макъи нахъ лъэшэу зэхэтэхы.

Исмелэ псынклэу гъогу нап-цэм лут окоп цыкълум зыри-дзагъ, сэри сызыхыгъ. Хъар-зэу ошъогум ит бгъэжэ бзэ-джашилэмэ талъэплэ, тадэжыклэ зыкызыуэзэнкыгъэмэ тыналэ атетэу тшъхъэхэр кыпныкълэу окоп цынэм зедгъэкылгъ.

— Сэпцлы мищым ащыш

зэрэщымытыр плэгъоу топы-ри, ащ ешлэжыгъэ приборхэ-ри егъэлорышлэх, зэ лэбэгум зыфаер егъоты, еубыты, егъа-зэ. Зэ, тло пклантлэр лэгъуапэм-клэ луйлэгъэжыгъ. Самолетэу къэблагъэрэм зыдыгъэзэу топы-пэм нахъ зелэт зэпыт...

Нэ закъоклэ батареим се-пллы, адрэмклэ пным сылэ-плэ. Мары самолетыр къэсы,

макъэм дыхэтэу тыкы... ты-кы... пылуклэу, ыгъэжэу, зы-пымыоу щитфыри тоным ри-гъэкылгъ, сержантми бгъэклэ чыгум зыхидзагъ.

Шъуй макъэм, быу макъэм тхъакълумачэр рауты, жыхъар-зэм сшхъэ чыгум реутэкы... дунайр зэтэчы... чыгур мэгыр-зы, етлэ тэкъуафэхэмрэ сапэмрэ тычлэгъэсае. Нэуплэпэгъум акылыр шэо...

Рэхъат... Тыпсаоу тыкызы-рэнагъэр сшлэшъ мыхъоу, зы-сымыгъэсысыхуэ сынаплэ мэ-клэ дэдэу слэтыгъэу сэлъэ. Чы-жэу быу макъэхэр кыелуных нылэп. Ау гъэшлэгъоны, мэфэ нэфынэр нахъ нэфы хъугъэ, стымае къэу. Сержантым ынэгу лыы кысчэхы нахъ мышлэми, топыр къепллыхъэ. Моклэ-мы-клэ кыкыопшыгъэ солдатхэр зэрэгъэлэушыгъэм нахъеу, зэ-дырагъаштэу сержантым ечъа-лэх, апхъуатэшъ агъашлоу, «ура!» алозэ дадзые, анахы-жылоу ахэт солдатим сержант нывжыкълэр зэриубытыллы пы-тэу ебэугъ, лэ шифагъ.

— Аферым, Долчэрий, ши-тфыри пным клоцылгъэжъагъ, зэрэтрыубытагъэу, кымыгъа-зэу фашист самолетым ибон-бэхэри иджыбэ шлои зэрильхуэ чыгум зыхебгъэсагъ.

— Хъашхъурэлум ифэшъуа-шэ ыгъотыгъ, — гушлэзэ кы-луагъ адрэ солдатим.

— Гушхоу узэрэзеклуагъэм сегъэгущо, тхъауегъэпсэу, — сыклэрыхыи еслуагъ.

— Родинэм сыфэлажэ, то-варищ капитан, — мэкъэ чанклэ кысыложыгъ. Пытэу ылапэ сыубытыгъэ.

Зы лыгъэ иккъэбар

ШЭУДЖЭН Мыхъамод

уашъомрэ зышзэлукълэжэу кыпшлэшлэу дэжэ гъоз кыдыхыуэ нэм кышхъэху. — Мо плээлъ. Бгъэжэ ны-баджэхэр... Зы... тлу... тлоклэр зырэ... плырэ..., — кыпчыгъ сигъусэ.

Къэрэу плонэу, апэжхэр тлыгъэу зэуж ишлагъэху «Юн-керс-87»-рэ зыфалорэ само-летхэр хы лъэныкыомклэ лъа-гъу кычлэуэгъэх. Куп-купэу зэ-рэгъошыгъэх, кыопэ-кыуапэу за-гъазэ. Мары ятфэнэрэ къу-шхъэтхымклэ куп нахъыбэм фиуэзэнкыгъ. Ахэр зашэхэрэр нафэ. Къушхъэ лъапсэм тим-нометхэр шытых, ащ дэжыым хым еклурэ гъогур бгы тлоклэ бгъузэм шыблэклэ. Зы зау-лэми хы нэпкъэ зандэм фауэзэн-кыгъ. Самолетхэр горэ, кызы-рыкълэжыгъэху, зыкли дамы-лонтлэхуэ, занклэу талъэны-кыоклэ къэклох. Моу загъорэ зэпыурэм фэдэу кыпшлэшлы-

горэ тигъунэгъу батареим... кыемыкълурэмэ, — ылуагъ Ис-мелэ. Машинэ быу макъэм, адрэ самолетмэ радзыхыгъэ бомбэхэм чыгур зэрагъэгыр-зырэм къапхырыклэу, тиджа-бгъуеклэ командэ чан батареим кылулэжыгъ.

— Зэкълэми окопхэм шыуа-кы! Ощтыр сэры! — Топым икомандир арын фæе мыр, — сыгуклэ слуй, сыплэагъ. Зыкли ымыушгъэфэу тоным итотыпэ псыгъо кыхъэ дигъэзыгъэшъ, къэбыбырэ пным зыфеуэзэнкы. Сержант сырыф нывжыкълэр епкыгъэм нахъеу тоным ефызыллагъэу окулярымклэ ма-плэ, псынклэу-псынклэу лэ джабгъумклэ приборхэр егъэ-чэрэгъух, загъорэ гушылэ зы-рызхэр къэлэх.

— Кыакло, кыакло... тызэрэ-шлэн...

Хэпшыкълэу клалэр мэгу-мэ-кы, ау фэлэзэу, иапэрэ Иофэу

зедзышъ, ыпэ кырегъэзыхы, тпэмычыжэу зэнкълэзэу кыы-тыреубытэ...

Джыри зы нэплээгъуклэ сержантым зыфэсэгъазэ. Сыда мыр жажэрэр, зыклэмыорэр, сыгу кыредзэ, зыгорэ зэшло-нэгъэн шылуа, сержантым сыфэгылэ, сыгу егъэпллы, ты-гу... тыгу... ылоу сыгу зыриутэ-клэу зэхэсэхы. Гъоим нахъеу сшхъэ шысечъэрэр бэ: сыда топ шлагъор зыкынгъэхъау-лыерэр?.. Исмелэ иавтомат къэспхъуати кыехырэм тесы-быты, зэпыу имылуэ зэкълэ дис-кым шэу дэлыр сыутлупшы-гъэ. Исмелэ зыгорэ кылуи чыгум зыригуллыгъ...

Къалыркъэщ фашист та-мыгъэр нахъ ин къэхъоу кы-лыхы, бгъэжэ бзэджашилэм ыта-мэ гъэпллагъэу кыехы. Ишэ мэ-хъаджэ джыдэдэм кыыритэ-кыохынышъ, псынклэу дэкло-жышты зыплоным, быу-шъуй

ЛЪЭГЪО НЭФ

2010-р — кӀэлэегъаджэм и Илъэс

Цыфым ищылэныгъэ псы кӀиуӀгъэм фэд. ТӀэкӀу-тӀэкӀоу зэкӀӀчэжыгъэ щымылӀгъахэм фэдэу илъэужӀ кӀодыжъу мэхъу, ащ фэмдэу зэрыкӀогъэ лъагъор дитхукӀыгъэ псышхо хъуни ылъэкӀышт. Ащ фэдэн-кӀи мэхъу типсыхъошхохъу непӀ орд кызыфатӀоу, усэхэр зыфыззатлӀхъэхъу егъашӀэм шылагъэу ыкӀи шыӀэштӀм фэдэу тищылэныгъэ зӀпхыгъэ хъугъэхэр.

НэмытӀэкӀо Мухьдинэрэ АсыетрӀ сабыиц зӀдапӀугъ. АльапсӀкӀӀ ПӀнӀжыкӀыуе шы-щых, ау ТӀхъутӀэмыкӀое райо-ным ит поселкӀэу ЯблоновскӀэм шыпсӀуштӀгъэх. Ежъхэр ялофшӀӀӀӀӀ ащ пӀчыжъагъ-хэми, агукӀӀ дӀхагъэу, шӀугъэу кызыдрахъахъырым кыхъ-кӀыгъэу кычӀӀӀӀӀ, япшӀӀ-шӀытӀурӀ якӀалӀэр искуствӀэм пыщагъэ хъугъэх.

НэмытӀэкӀо АслӀан зӀла-шӀӀӀӀӀ опернӀ ордӀылоу Петер-бург дӀт консерваториӀэм илъэс пӀчагъэ хъугъэу щӀажагъ. МариетрӀ НӀфсӀтрӀ Краснодар дӀт университетӀм икономическӀе факультет кӀаухыгъ, ау тӀури егъашӀӀэм зыфӀгъӀззӀгъагъэр нэмыкӀ Иоф лъэныкӀу.

ГъэтхапӀэм и 28-м ящӀнӀ-рӀ гурыт еджапӀэу поселкӀэу ЯблоновскӀэм дӀтӀм икӀӀӀ-егъаджӀэу НэмытӀэкӀо НӀфсӀт идунай ыхъожыгъ. Ар зӀхъы-хыгъэу зыгу кӀемыуагъэ райо-ным кыкӀыгъӀ. НӀфсӀт посе-лкӀэм шыпсӀурӀэм ямыза-кӀоу лӀгъо-блӀгъум зымышӀӀӀӀ исыгъӀ. СурӀтӀэу кыӀӀӀӀ-кӀыгъэхэр анахъ осӀ лъапӀӀ зӀ-ратырӀэм ашыщ, ау ащ ныб-жыи НӀфсӀт сатыу ришӀыгъӀ. ЕджапӀэм чӀӀс пшӀгъӀжъы-ехэр ыгъасӀхъӀ, дӀхагъэм фи-пӀухъӀззӀ егъашӀӀэм Иоф ышӀагъ.

Илъэс кӀӀс бжыхъэ кӀӀгъӀ-лъӀгъонӀу Краснодар щызӀха-щӀхӀэрӀм ТӀхъутӀэмыкӀое райо-ныр ахӀлажӀ. НӀфсӀт исурӀт-хэр ащ кышӀагъӀлагъоштӀгъ-гъэх. ШӀухъафтын кымыхъу кӀӀжӀоужыгъӀ. Ау игъӀхъа-гъӀхӀэм атегушӀыӀу зӀхӀпхы-штӀгъӀ, уеупчӀыгъӀэми, имы-

гуапӀ фэдэу гушӀыӀӀ зӀулӀкӀӀ зыхӀӀжъыгъэ фестивалыр кы-лӀонти гушӀыӀӀӀӀ ришӀӀы-штӀгъ. КӀалӀэм зышӀолъӀэры-хъу дӀси, зыгъӀукӀытӀнӀу кы-щыгугъхӀэрӀ бӀ щӀафӀкӀоу кыфӀакӀоштӀгъӀэр, ИофшӀӀӀн «тӀрӀз» кыфӀзыгъотыни кӀа-хӀкӀыгъ, ау НӀфсӀт ышӀхъэ елӀытӀжъыти зыфӀгъӀззӀгъӀ ИофшӀӀӀӀнӀм блӀплӀыгъӀ.

ИшӀӀӀӀӀ кызырӀкӀо дӀдӀэу зӀрӀщыгъӀм емылӀытыгъӀу, ищӀыф гу пытагъэ илъэс пӀча-гъэм Иоф зыдӀсӀшӀӀэм сыушӀ-тӀэу кыхӀӀкӀыгъ. БзылӀфыгъэ лӀпс-лӀӀпс цыкӀоу, кӀӀуцӀнышӀ кӀӀбар кыӀотӀнӀм, зыгорӀм рыгушӀыӀӀнӀм уахътӀ тыримы-гъӀкӀуадӀу шытыгъ. РӀхъатӀу шысӀэу зыплӀгъӀуштӀгъӀэр ика-бинет чӀӀсӀу ИофшӀӀӀӀнӀу шӀу ылӀгъӀурӀм пылӀы хъумӀ ары.

ТыдӀ шыӀӀэми дӀхагъӀэр НӀф-сӀт ынӀ кыпӀшӀуафӀштӀгъ.

Лъэуж дахэ кыыгъэнагъ

Пкыыгъо кызырӀкӀоу тӀ кыт-щыхъурӀм ежъ зы лъэныкӀоу гъӀшӀӀӀгъон горӀ кыхыгъуатӀ-штӀгъ. Илъэс еджӀгъур еджӀ-жъӀгъэ кӀодыеу расписанием сыкӀӀытӀу НӀфсӀт кысӀӀӀӀ-лагъ. ЫнӀхэр тыримыхъу сӀы-гъым кӀеплӀы.

— Моу мыр мӀфитӀо горӀм-кӀӀ кысӀӀ, — гушӀыӀӀгу сы-римыгъафӀу ситхылӀ цыкӀу кылылӀӀбагъ.

НӀфсӀт ишӀӀн гъӀтӀылыгъэ сӀшӀӀӀти, сымди арӀуштӀэу зӀ-римыӀошӀыр кызыгурыӀуагъ.

Бжыхъм тиеджапӀӀ гъӀлӀгъ-гъонхъу щырекӀокӀыгъӀхӀэм зы сурӀт горӀ кӀахӀӀӀу сынаӀӀ те-сыздагъ. ПшысӀм хӀт бзыу дӀ-хӀшхор пшӀы шӀаом кыуыб-тыгъӀу зӀпӀшӀӀӀтыжъу сапа-

пшӀхъэ кытӀджагъ. СитхылӀ те-тыгъэ сурӀтыр кӀӀсӀшӀжыгъ. УнӀ пӀӀпихъу дӀхӀ дӀдӀэу НӀф-сӀт тхыпхъэр ыгъӀӀжыгъ.

ЕтӀани илӀшӀагъӀэм зы гъӀ-шӀӀӀгъон горӀ ахӀӀ. Чыжъу узяплӀыкӀӀ, тӀ тызӀсӀгъэ сурӀт-мӀ афӀдӀу кыпшӀӀхъух, ау узекӀуалӀӀӀӀ, тхыпхъэ зӀхъуыгъэ зауӀу унӀ кыкӀӀуцӀорӀр умы-гъӀшӀӀӀгъон пӀӀӀкӀырӀ. Ар зӀ-зыгъӀкӀугъэм лӀкӀӀ ышӀыгъ Иоу пӀшӀӀӀтӀ. КъӀтӀӀбӀ шӀӀабӀм кытеуцӀорӀ пшысӀ сурӀтхэр е-тхыпхъэ зымылӀӀужыгъӀохэр НӀфсӀт уарзӀм хишӀыкӀыштӀгъ-гъэх. АхӀэр ищыкӀагъӀэм ыгъӀ-лӀжышӀтыгъӀх, апч жъгъӀӀ цыкӀлӀухӀмкӀӀ ыгъӀӀӀӀӀӀӀ-штӀгъӀх, пӀсӀ кӀапиӀгъӀӀӀ-штӀгъ.

НепӀ, гухӀӀкӀ нахъ мышӀӀэми, шӀыпкӀагъ, кызырӀкӀуагъ, адыгагъ зыфӀӀӀӀӀӀӀӀ икӀоу кызыгурыӀонӀу фӀмыехэр на-хыбӀ хъугъэх. Ары пакӀошӀ, ахӀэр ижъырӀ еплӀыкӀӀу зы-лӀытӀхӀэрӀ ныбжыкӀӀэм ямы-закӀоу тижъы дӀдӀхӀэми кӀа-хӀкӀых. А лъэныкӀомкӀӀ укы-кӀын хъумӀ, непӀрӀ шыӀӀӀӀӀм дезымыгъӀшӀтӀрӀ шӀӀн бӀу НӀф-сӀт хӀлӀыгъ.

А лъӀхъаным ТӀхъутӀэмыкӀое чыпӀӀ телевидением Иоф шыс-шӀӀӀштӀгъ. Зы техын гъӀшӀӀ-гъон горӀм мафӀ кӀӀс сылӀы-хъоу еджапӀӀмрӀ телевидением-рӀ азыфагу ситыгъ. НӀфсӀт исурӀтӀэу мафӀ кӀӀс сынӀгу кӀӀтӀу тиеджапӀӀ идӀпкӀхэр зыгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ техын гъӀ-шӀӀӀгъон дӀдӀ зӀрӀхъун ылӀгъ-кӀыштӀм зӀгорӀм гу лыстагъ. СемыхъырӀхъышӀжъу телеви-дением итхъамат ар кыфӀӀӀ-Ӏогагъ. АдрӀэми дунаир фӀмы-хъужъу кызыдыригъашӀти, тхъ-ным сыфежъагъ. СурӀтмӀ дӀха-гъӀу ахӀӀыр бгъу пӀстӀумкӀи кысӀӀӀӀӀӀӀӀ зӀкӀӀ хъазыр зӀ-хъум, ахӀэр ззыгъӀфагъэм из-гъӀгӀопӀнӀу, кызыдыригъӀштӀ-

ным сицыхъэ телӀӀу секӀо-лагъ. НӀфсӀт гушӀубзыоу кыспӀӀӀӀӀӀӀ, стхыгъэм кӀе-дӀлугъ. Ау телевидением кӀес-щӀӀӀӀӀнӀу зысӀӀом, сызхыгъэ-зӀгъагъӀ. ТӀрӀзӀу кыгуры-мыӀуагъӀэм сӀуи етӀани кы-фыкӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ.

— Сызщытхъужыным нахъ симыкӀӀӀсӀ шыӀӀ. ЛытӀныгъэ кыпфӀӀӀӀӀӀ, ау сыкӀӀӀӀысӀу сисурӀтхэр дахӀ сӀоу сыкӀӀӀу-щӀыӀӀшӀуштӀ.

— Ащ фӀдӀ мэхъуа? — зӀхӀс-хырӀ сшӀошӀ хъуштӀгъӀ. — УисурӀтхэр альӀгъуба. Зи умы-ложыгъӀэми цыфхӀмкӀӀ ар нӀ-рылӀгъӀу.

— АдӀ джарыба. Сид пае на-фӀм джыри утегушӀыӀштӀ?

ШыпкӀӀу пӀон хъумӀ, сыгу кӀеуагъ. МӀфӀ зӀулӀ тешӀагъӀу НӀфсӀт кысӀӀӀӀӀӀӀ, укыта-пӀу ынӀхэр дырихъахъыззӀ шӀа-бӀу кысыӀуагъ.

— Угу хӀмыгъӀӀ. ЗымафӀ сыпсынкӀӀӀгъӀшӀӀӀнӀ мэхъу. СызӀрӀщымытӀэу зысшӀын слӀӀӀыштӀ. Ощ нахы бӀкӀӀ сынахыжӀ, сыкӀызӀхӀпшӀы-кӀыным сышӀӀгъуы. ЗӀгорӀм кыбгурыӀоужышт.

КызыгурыӀоужыгъ, ау кӀӀсӀ сыфӀхъугъ.

Илъэс пӀчагъэм Иоф зыдӀ-пшӀагъӀу, унӀгу кӀӀытыгъӀу, цыф шӀӀнышӀӀо дӀдагъӀу, ты-гъуасӀ кыбдӀгъушӀыӀу кыб-готыгъэм блӀкӀыгъэ уахътӀм итӀу утегушӀыӀӀныр кыӀн.

Илъэс тӀокӀым кӀехъурӀ НӀфсӀт ящӀӀнӀрӀ гурыт еджа-пӀэм кӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ шылӀ-жъагъ. Ащ шыцӀу илъэс пшӀы-кӀутфым кружокӀу зӀхища-гъэм ипӀшагъ. ШӀухъафтынрӀ щытхъу тхылӀыр илӀм ибагъэ зымы ышӀӀрӀ. АхӀэр зӀхъуыгъ-гъӀу икабинет зы шкаф псау ыубытӀу дӀлӀ. ЕгъашӀӀэми зы щытхъу тхылӀ кыгъӀӀӀӀӀӀӀ-гъӀ, иунӀ зы сурӀтшӀыгъэ илъӀ. Ащ фӀдизӀу цыф кы-

зӀрыкӀо дӀдӀэу щымытыгъӀэм, хӀт ышӀӀӀра, зыщытхъу зӀрӀхӀ-коу алоу, сурӀтышӀӀ лӀзӀу хӀгъ-гум исхӀэм агагъӀуцӀоу, зыгуы-гъӀзӀетымрӀ телевидениемрӀ арымыкӀырымӀ ашыщ хъуны-гъӀӀӀ мэхъуба! Ау ащ фӀдӀу НӀфсӀт игугъу кыуыгъӀшӀы-щытыгъӀ, зӀхӀебгъӀхъуи хъу-щытыгъӀ.

«Уищытхъу урымыкуу, нӀ-мыкӀхэр шӀӀфӀу рыгушӀыӀэми екъу» — сӀо гушӀыӀжыӀм. Ар НӀфсӀткӀӀ мырӀуштӀу кыбгу-рыӀон пӀӀӀӀыштӀ: зӀкӀӀэми ищытхъу алоштӀгъ, ау ежъ ащ шӀӀфӀэуи рыгушӀыӀагъӀ.

ГъӀрекӀо ЯблоновскӀе ящӀӀнӀ-рӀ гурыт еджапӀӀр «Анахъ ка-бинет дӀгъур» зыфӀӀорӀмкӀӀ лӀӀпкӀ проектым хӀӀӀжъагъ. НэмытӀэкӀо НӀфсӀт МухьдинӀ ыпшӀум апӀрӀ чыпӀӀӀ районым-кӀӀ кыхыи, республикӀе кӀӀгъӀ-лъӀгъонхӀм ахӀӀӀжъӀнӀу рагъӀ-блӀгъагъ.

НепӀрӀ тищыӀӀӀӀ технолог-иер зыӀсӀыгъӀмкӀӀ, наукӀэр аужырӀ илъэс щӀӀӀым ыпӀкӀӀ зӀрӀлӀыкӀотагъӀмкӀӀ лӀкӀӀ шӀы-гъэ пкыыгъӀохэр зымыгъӀшӀӀ-гъоужыны кӀӀхъуштӀ. Ау зӀхӀ-шӀыкӀӀ зилӀу, искусствӀэр ижы-кӀӀ зӀрӀщытыгъӀм уасӀ фӀзы-шӀыӀнхӀэри шыӀӀх. АхӀэм икӀоу НӀфсӀт илӀшӀагъӀэм ахӀӀӀ кӀуа-чӀӀр кӀагурӀӀо.

НӀр пӀӀызыхӀрӀ сурӀтхэр еджапӀӀм укызырӀӀӀӀхъу дӀпкӀ шӀӀомбгъуитӀумӀ апы-лагъӀх. ЯщӀӀнӀрӀ ЯблоновскӀе еджапӀӀм исурӀтхэр зӀрӀхӀкоу зӀлӀашӀагъ. Ащ фӀдиз зидӀ-хагъӀэр пшӀын хъумӀ щӀӀагъӀэр гъӀсӀӀныгъӀэр уилӀ закӀокӀӀ икӀуштӀ. НӀфсӀт исурӀтхӀм узӀӀӀпӀшӀ, кыгъӀӀӀӀагъӀорӀмӀ нахыбӀ уагъӀӀӀӀгъу, зы нӀф горӀмкӀӀ сурӀт пӀпчӀ унӀгу кыкӀӀуцӀо, дӀхагъӀэм, шӀугъӀм уфӀшӀ. АхӀэр зылӀ кыӀӀӀӀ-кӀыгъӀэм ыгу икӀӀбзагъӀэр идӀ-хагъӀэр сурӀт пӀпчӀ кӀахъшӀы. УяплӀы зӀпытыгъӀӀи уяззӀы-штӀ.

ЯблоновскӀе ящӀӀнӀрӀ еджа-пӀэм илофшӀӀӀӀӀ, ТӀхъутӀ-мыкӀое районым шыпсӀухӀэр-ми чӀӀнӀгъӀшӀо ашӀыгъ.

ЦыфмӀ НӀфсӀт ащыгъупшӀ-штӀ. ИсурӀтхэр егъашӀӀэми щыӀӀӀшӀы.

**ШӀХӀӀӀӀӀХӀО Марин.
КӀӀӀӀӀӀӀӀ.**

УГСЭН ЦЫФЫМРЭ ИОФШІЭНЫМРЭ УГСЭН

Статистикэм игъунджэ итлягъохэрэр

Тызыхэт илэсым ижъоныгуаклэ и 1-м ехьулэу цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ республикэ къулыкъум ичэзыу лэжъаплэ зимылэхуэ ыкли Иофшлэн лыхьухуэ нэбгырэ 6344-рэ хагъэуцогъагъ. Официальнэу Иофшлэн зимылэхуэ алыхьтэхь, учетым хагъэуцугагъэхэр нэбгырэ 5452-рэ хуыщтыгъэх. Ахэм ащыщхуэ социальнэ тынхэр зэрэтыгъэхэр нэбгырэ 5002-рэ, а пчъагъэм хэхьэ Иофшлэн зэрымилэм пае пособие зыфагъэуцугъэ нэбгырэ 4994-рэ.

Жьоныгуаклэм и 1-м ехьулэу Иофшлэн зимылэхуэ къалэу Мыекъуапэ нэбгырэ 1264-рэ, Адыгэкъалэ нэбгырэ 385-рэ, Джэджэ районым — 750-рэ, Кошхьэблэ районым — 644-рэ, Красногвардейскэ районым — 298-рэ, Мыекъопэ районым — 733-рэ, Тэхьутэмь-

кьое районым — 589-рэ, Теуцожь районым — 439-рэ, Шэуджэн районым — 350-рэ ащатхыгъэх.

Лэжъаплэ зимылэхэм япчъагъэ къалэхэм ыкли районхэм лэжъаплэу ащыригъэр эфэдэп. Ау ар республикэм гурытымклэ проценти 2,6-м щышлукыгъэп.

Тызыхэт илэсым лэжъаплэ лыхьухуэ цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным фэгъэзэгъэ органхэм къакулалэхэрэм янахьбэр е процент 45-р аныбжыклэ илэс 14 — 29-м шлукыгъэрэп.

2010-рэ илэсым иапэрэ мэзи 4 еджэплэ зэфшъхьафхэр къэзыухыгъэхуэ цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным фэгъэзэгъэ органхэм къакулалэхэр нэбгырэ 214-рэ. Ахэм ащыщхуэ нэбгыри 160-м ублэплэ, гурыт, апшэрэ профессиональнэ гэсэныгъэхэр ялэх, нэбгырэ 95-р Урысыем и Улэшыгъэ Куачлэ-

хэм къахэкълыхьыгъэхэм ащыщых.

Цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным пылъ органхэм лэжъаплэ лыхьухуэ закыфэзыгъэзэхэрэм япроцент 70-р бзылфыгъэх.

2010-рэ илэсым ижъоныгуаклэ и 1-м ехьулэу республикэм ит Иофшлэнлэ зэфшъхьафхэм цыфхэр зыуагъэхьанхэ алъэкълыхьт чыплэхуэ 2445-рэ къагъэлъэгъогъагъ. Лэжъаплэ лыхьухуэхэрэм Иофшлэнлэ чыплэу щылэхэрэм зызэтебгошъхьэкълэ, зы Иофшлэнлэ чыплэм нэбгыритлэ кыклэдау ары зэрэгъэпсыгъагъэр.

Иофшлэн лыхьухуэрэм азыфагу Иофшлэнлэ чыплэмклэ анахьыбэу зэнэкьокъу зыщилыгъэхэр Кошхьэблэ ыкли Мыекъопэ районхэр ары.

Галина ЦЫГАНКОВА.
УГСЭН-м экономикэ Иофшлэнымклэ ыкли Иофшлэнымклэ бэдзэршыллэм изытэт зэхэфыгъэнымклэ иотдел ипащэ игуадз.

Зэкълэми фитныгъэ ял

Урысые Федерацием и Конституциеу 1993-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 12-м аштагъэм цыфым ифитныгъэхэрэм ишъхьэ-фитныгъэрэ зэкълэм анахь осэ ин зилэ лэныкыбохуэ егъэнафэх. Конституцием ия 37-рэ статья

щыфым Иофшлэнымклэ фитныгъэ зэрилэр къыделлытэ. Нэбгырэ пэпчэ Иофшлэнымклэ лэпэлэсэныгъэу хэлххэр зэрэфаеу ыгъэфедэнхэ, зыпыллыщт Иофшлэнымклэ сэнэхбатыр къыхихынхэ фит. Цыфым Иофшлэнымклэ фитныгъэу илэхэр ыкли лэжъаплэ имылэным ар шыухьумэгъэным афэгъэхыгъэх Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием цыфхэм Иофшлэн щягъэгъотыгъэным ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 1032-1 зытетэу 1991-рэ илэсым мэлылфэгъум и 19-м аштагъэм ия 2-рэ шъхьэ иположениехэр. Ащ цыфым лэжъаплэ егъэгъотыгъэным ылыныкыклэ мы къыклэлыкылорэ ифитныгъэхэр къыделлыгъэх:

— зыщылэжъэщт чыплэр къыхихыным пае цыфым фитныгъэу илэхэр (Законом ия 8-рэ статья);

— консультациехэмклэ, профессиональнэ ориентациемклэ, психологическэ лэпылэгъу етыгъэнымклэ, икълэрылэу гъэхьазырыжыгъэнымклэ ыкли илэпэлэсэныгъэ хигъэхьоньмклэ, цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ органхэм къэбархэр ащызэгъэгъотыгъэнымклэ цыфым фитныгъэу илэ-

хэр (Законом ия 9-рэ статья); — лэпэлэсэныгъэу хэллымклэ Урысые Федерацием ишъолыыр нэмыклэ чыплэхэм Иофшлэнымклэ пае фитныгъэу илэхэр (Законом ия 10-рэ статья);

— цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ органхэм ыкли ахэм ялэнэтлэхьэхэм язекълуаклэхэм зэрамыгъэразэрэм пае тхьаусыххэр ытынхэм ифитныгъэу илэхэр (Законом ия 11-рэ статья).

Арэу щытми, фитныгъэхэм агъэнэфэрэ шапхьэхэр икьоу зэрымшлэхэрэм къыхэкълэу, ахэр гъэцкълэжыгъээнхэм игарантиехэр ымыгъотыхуэ хунылэкълыхьт. Гушыллэм пае, УФ-м игражданхэм янахьыбэм ашлэ зыщылэжъэщтхэ чыплэр къыхахын фитхуэ законом зэригъэнафэрэ, ау а фитныгъэр гъэцкълэжыгъэ зэрэхуыщт шылклар зымышлэхэрэр щылэх. Зыщылэжъэщт чыплэр цыфым къыхихыным ифитныгъэ гъэцкълэжыгъэным правовой механизмэу пылгыр мырэуштэу гъэпсыгъэ: цыфы пэпчэ Иофшлэнлэ ипащэ занклэу зыфигъазэзэ е цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ къулыкъум иорганхэр, нэмыклэ организациехуэ цыфхэм Иофшлэн къафэгъотыгъэным фэгъэзагъэхэр ыпклэ хэмылэу лэпылэгъу къызыфигъэхуэхэзэ, зыщылэжъэщт чыплэр зэригъэгъотын фит. Цыфыр Иофшлэнлэ зэрэштагъэм ехьыллэгъэ унашъор

бгъуитлэу зэзэгъыныгъэ шылклар тетэу гъэпсыгъэн фае (Иофшлэным епхыгъэ зэзэгъыныгъэ зэдэшлыгъэным цыфым социальнэ гарантиехэр къыретых, зэзэгъыныгъэ зэдамышыгъэ зыхьуклэ ащ фэдэ гарантиехэр илэнхэ ылыэкълыхьтэп). Цыфыр Иофшлэнлэ лухьэ зыхьуклэ ащ фэдэ зэзэгъыныгъэ зэрэзэдэшлыр шылклар ыкли ащ шапхьэу пылххэр Урысые Федерацием Иофшлэнымклэ изаконодательствэ егъэнафэх.

Цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ къулыкъум иорганхэм е ахэм ялэнэтлэхьэхэм язекълуаклэхэм (зи зэрамышлагъэм) апкь къыклэу ыпшъэкълэ зыщлэ къышетлогъэ фитныгъэхэм ащыщхэр укьуагъэхэ хуыгъэмэ, а органхэм ыкли ялэнэтлэхьэхэм язекълуаклэхэм апае тхьаусыххэр цыфхэм атынхэ фитхуэ Законом ия 11-рэ статья егъэнафэ. А фитныгъэр щылэныгъэм шагъэцкълэжыкы УФ-м изаконодательствэ тегъэпсыкыгъэу ыкли аукуогъэ фитныгъэхэр къэухьумэгъэнхэмклэ анахь шлогъэ икьу къэзытырэ шылклархэм ащыщ. Цыфым фитныгъэу илэхэр дэгъоу ешлэхэмэ ыкли ахэр къэухьумэгъэнхэм фэхьазырма, правовой шьолырым итэу ахэм афэбэнэгъэныр анахь шлогъэ дэгъу къэзытырэ шылклархэм ащыщ.

Александр ШУКИН.
УГСЭН-м иправовой отдел а 1-рэ разряд зилэ испециалист.

Олимпийскэ объектхэмклэ вакансиехэр

Цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ Краснодар край икьэралыгъо учреждениеу къалэу Шьачэ щылэм Олимпийскэ объектхуэ агъэпсыхэрэм ащылэжъэнхэ алъэкълэнэу мыщ фэдэ вакансиехэр къегъэлыгъэх.

ООО-у «Мостовик» зыцлэу къалэу Шьачэ дэтым регъэблагъэ геодезист сэнэхьат илэу зы нэбгырэ. Лэжъапклар сомэ мин 25-рэ. Иофшлэныр пэлэхэ гъэ-

нэфагъэм телытагъ. Специалитстэу рагъэблагъэрэм илэситфопыт илэн фаеу щыт. Растворбетоньшлэ узелым пае Иофшлэнлэу ригъэблагъэхэрэм мээз лэжъапклар аритыштыр сомэ мин 15. Джащ фэдэу гъогушлэ рабочих ыштэн ылыэкълыхьт. Лэжъапклар сомэ мин 14. Гъогушлэ мастерилоу ригъэблагъэхэрэм мазэм къалэжыштыр сомэ

мэ мин 20. Ауужырэ лэнатлэхэм алуагъэхьащтхэр Иофшлэнлэу ренэу щылэжъэнхуэ аштэщтых.

ЗАО-у «УС «ЮГСК»-м къушъхьэ члэкълыхьлэхэр гъэпсыгъэнхэмклэ мастерхуэ нэбгыриплэ ыштэн ылыэкълыхьт. Ренэу Иофшлэнымклэ пае ахэр регъэблагъэх. Мазэм лэжъапклар аритыштыр сомэ мин 45-м нэсы.

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбий.

Административнэ регламентыр

Лэжъаплэ зимылэ цыфхэм психологическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным телытэгъэ къэралыгъо фэло-фашлэхэр афэгъэцкълэгъэнхэм ехьыллэгъэ Административнэ регламентыр Урысыем и Минсоцдравразвитие 2007-рэ илэсым шклогъум и 27-м номерэу 726-рэ зытет унашъоу ышлыгъэмклэ ыухэсыгъ.

Ащ егъэнафэ лэжъаплэ зимылэхэм къэралыгъо фэло-фашлэхуэ афагъэцаклэхэрэм ядэгъугъэ хэгъэхьогъэныр ыкли зэгъэпшэныгъэ хэлхуэ ахэр цыфхэм ягъэгъотыгъэным гухэлъыр. Джащ фэдэу регламентым къыделлытэ цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным ылыныкыкыклэ Урысые Федерацием ифитныгъэхуэ Урысые Федерацием и субъектхэм яхэбзэ гъэцкълэкло органхэм аратыжыгъэхэр цыфхэм лэжъаплэ ягъэгъотыгъэным епхыгъэ Иофшлэныр зыгъэцкълэрэ къэралыгъо учреждениехэм цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ къэралыгъо фэло-фашлэхуэ агъэцаклэхэрэм язекълэлыкылаклэхэр ахэр афэгъэцкълэгъэнхэм палэу илэхэрэ.

Иофшлэн зимылэхэм психологическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ къэралыгъо фэло-фашлэхэр афагъэцаклэх Урысые Федерацием и Конституцие, Урысые Федерацием Иофшлэн щягъэгъотыгъэным ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 1032-1-рэ зытетэу 1991-рэ илэсым мэлылфэгъум и 19-м аштагъэм, Федеральнэ законэу «Фитныгъэхэр зэхуэ-шъхьафыкыгъэнхэр нахь дэгъоу зрагъэпсыгъэм ыпкь къыклэу Урысые Федерацием изаконодательнэ акт зырызхэм зэхьоклыгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилоу номерэу 258-ФЗ

зытетэу 2006-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэм, нэмыклэ федеральнэ законхэм ыкли унашъохэм агъэнэфэрэ шапхьэхэм атегъэпсыкыгъэу.

Лэжъаплэ зимылэхэм психологическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ къэралыгъо фэло-фашлэхэм пстэуми апэу агъэнэфэрэ пшъэрылыр Иофшлэн зимылэ цыфыр лэжъаплэ зэгъэгъотыгъэным клэгъэгъушлэгъэныр, Иофшлэнлэ зэгъэгъотыгъэным нахь чанэу лыхьунэу гъэпсыгъэныр, ащ палэу ыхьырэ гъэкълэжыгъэныр ыкли цыфым лэжъаплэ егъэгъотыгъэныр, лэжъахьаным къыныгъоу хэлххэм ягъэсэгъэныр, ипсихологии изытет нахьышлэу агъэпсызэ, профессиональнэ лэпэлэсэныгъэу хэллымклэ лыкълуатэ шлоигъоу гъэпсыгъэныр ары.

Цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным фэгъэзэгъэ гушъхуэу къалэхэм ыкли районхэм ащылэхэм зифэшъошэ муниципальнэ образованиехэм ащыпсэхуэрэм къэралыгъо фэло-фашлэхэр пклэ хэмылэу ащафагъэцаклэх.

Мы къэралыгъо фэло-фашлэхэр афэгъэцкълэгъэнхэм лъапсэ фэхуэ ежъ ышъхьэкълэ цыфым заявление-анкетэклэ зызэрэафигъэзагъэр е цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ гушъхуэу илофшлэ ипредложение тегъэпсыкыгъэу психологическэ лэпылэгъу къыратыным пае Иофшлэн зимылэ цыфыр зэригъэклэуагъэр.

2009-рэ илэсым психологическэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным пае къэралыгъо фэло-фашлэхэр тиреспубликэ щыпсэхуэр нэбгырэ 1289-м афагъэцклагъэх, тызыхьхьэгъэ 2010-рэ илэсым ищылэ-гъэтхэпэ мазэхэм ахэм япчъагъэ нэбгыри 163-м нэсыгъ.

Гъэпцлэкълэхэр къахэкълых

Зыпылхэ пшъэрылыр агъэцаклэхэ, цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэнымклэ къэралыгъо къулыкъум иорганхэр лэжъаплэ зимылэхэм зрахьэрэ пцлэусыгъэхэм арихьыллэхуэ къыхэкълэ. Ахэм зыклэ ащыщ пцлэусыгъэ шылкларклэ Иофшлэн зэрымилэм пае пособие, стипендиие къаратынэу гъэпсыгъэным ыкли нахь пасэу пенсиейе ягъэгъуцугъэным зэрапыхьэхэрэр. Ащ фэдэ зекълуаклэхэр къэмыгъэхуэгъэнхэр цыфымрэ ащ Иофшлэн егъэгъотыгъэнымклэ къулыкъум иорганрэ яздэлэжъаклэ зыщырагъэжъэрэ шьыпкьэм къыхагъэщыхуэ хабзэми, агъащлэхэзэ ахьщэ тынхэр къалахыгъэхуэ ыужкылэ агъэунэфыжъэу къыхэкълэ.

Ащ фэдэ зекълуаклэр зэкъодзэныгъэм ишылкларэу алытэ ыкли УФ-м и Уголовнэ кодекс ия 159-рэ статья зэригъэнафэрэр «уимые мылькур птыгъугъэу е гъэпцлэкълэ шылклар тетэу зыгорэм имылькыклэ фитныгъэхэр зэбгъэгъотынхуэ, е цыхьэу къыпфашлыгъэр пшъхьэкълэ къызфэгъэфедагъэу» ары. Ащ лъапсэ фэхуэ цыфым ышлэпэзэ къэбар нэпцлэхэр е шьыпкыагъэ зыхэмылэ тхылххэр зэралыгъэ-лэсыгъэхэр.

Цыфхэм Иофшлэн ягъэгъотыгъэным ехьыллэгъэ законом ия 35-рэ статья ия 2-рэ пункт зэригъэнафэрэмклэ, гъэпцлэн шылклар тетэу Иофшлэн зэрымилэм пае пособие къаызыхыгъэм мыщ фэдэ пшъэдэкълыхьхэр рагъэхьых: **пособие етыгъэныр къагъэуцу ыкли Иофшлэн зэрымилэм пае зыхагъэуцогъэ учетым хатхыкълыхьы, нэужым уголовнэ Иофшлэн кыпынгъэтэджэгъэным пае ащ ехьыллэгъэ тхылххэр правэухуэмклэ органхэм арахьыллэх.**

Цыфым къэбар нэпцлэхэр къызэралыгъэлэсыгъэхэр е Иофшлэн илэзэ пособие къызэралыхьырэ загъэунэфыгъэ мафэм къышыублагъэу ар учетым хатхыкълыхьы. Мыщ дэжым цыфым хабзэм мылькыкыклэ члэнагъэу ригъэшлыгъэр (Иофшлэн зэрымилэм пае пособиеу, стипендиюу къаихыгъэр ыкли нахь пасэу фагъэуцугъэ пенсиейе телытэгъэ ахьшэу къыратыгъэр) ежъ ишлоигъоныгъэкълэ е суд унашъоклэ ыпшыныжыным фае.

Дарья УДАЛОВА.
УГСЭН-м финансированиемклэ ыкли отчетностымклэ иотдел иведушэ специалист-эксперт.

рагъэубытынэу рахъухьагъагъэм, непэ ехъулэу апхьыгъэр гектар мин 18,5-м фэдиз, адрэ къэнагъэр мэфэ зытлуклэ апхьыжын фае. Хьызмэтшлэлэ анахь инхэм ащышхэу тыгъэгъазэр нахьбэу зышапхьыгъэхэр кыххэгъэщыхэ сшлэиу. Ахэр ООО-у «Сергиевскэр» — гектар 2150-рэ, СХА-у «Восходь» — гектар 1141-рэ, СХА-у «Радугэр» — гектар 1000, ООО-у «Георгиевскэр» гектар — 785-рэ, ОАО-у «Дондуковскэ элеваторы» — гектар 745-рэ. Тимэкьумэщылэ-фермер хьызмэтшлэлэхэм мыгъатхэ тыгъэгъазэр зышапхьыгъэр гектар мини 10-м кхъхъугъ.

— Бжыхьасэхэм язытет

аЛэклэл. Ащ Иоф зэрэрагъэ-шлэшт гэстыныпхьэри пэшлорыгъэшхэу кызылэклагъахь.

— **Нахь пасэу апхьыгъэ гээтхасэхэм ядэлэжьэгу кхъсыгъэба?**

— Ары, шьоушыгъу зыхашыкырэ чыпллэу, соеу, натрыфэу, тыгъэгъазэу нахь пасэу апхьыгъэхэр дахэу кызыллы-хэкыгъэх. Ахэм культиваторхэр зыпышлэгъэ тракторхэр ахэхьагъэхэу сатырэ тлуаклэхэр дагъэу-шъэбыкых.

Тапэрэ ильэсхэм афэдэу мыгъи ялэжьыгъэ хьасэхэр бэгъонхэу, игъом зи чамынэу ахэр тухьыжынхэу тафэлалощь, районым мэкьумэщылэ игъэларышлэлэ иагроном шъхьалэу Ана-

шлэныр зыгъэцкэлэшъун цыф, уфамэ механик, гъучлгъэжъэ-ными ылэ зэрэклурэр мары шьолъэгъу, сьд фэдэ трактори комбайни арылэжьээн ельэклы, — бэ фермерым шьытхьоу кыпильтхьэрэр сурэтэу ышъхьагъ тетыр кызытетхыгъэ Сергей Демченкэм.

Губгъом техэ фермер хьызмэтшлэлэм илэжьыгъэ хьасэхэм язытет тыкьепллынэу. Шьофгъогу мызаклэу тызэрыклорэм ыбгъуитлуклэ гээтхэ шьошэ шлагъор чыгумрэ тыгъэмрэ аклуа-члэклэ «кызыщызылэжьэ» хьэ ыкли коц хьасэхэр кьеуаллэх. Тыкьышхэу теплэ дэхэ дэдэ зилэ бжыхьэ коц хьасэу гектари 173-рэ хьурэм дэжь. Шхьонгълэ-чыллэлашъо зытеорэ хьэсэшхоу

Гъэтхасэхэм япхьын аухы, хьасэхэу кызылэлыхэклыхэрэм адэлажьэх

Гъэтхэ губгъом непэ итеплэ дахэ. Бжыхьасэхэу кызыллы-шъхьалэагъэхэу жьыбгъэм маклэу ыгъэуалэхэрэм гъэбэжъоу мыгъэ къатыштым мэкьумэщышлэр бэклэ щэгугъы. Хьэ хьасэхэм хагъо ахидзэу ригъэжъагъ. Коц хьэсэшхохэр шъхьэу кьаридзыгъэхэу лэжьыгъацэхэр зэридзэхэу тыгъэм ифабэрэ ошъуапшэм итклосерэ аклэлэ-лукхэрэм фэдэхэр огум зэлъепллыхьэх. Бжыхьэс хьасэхэм кьаголлых бэмышлэу гъэтхасэхэр зышапхьыгъэ жьогъэ шлуцлэ шьоллыр шьуамбгъохэу тыгъэгъэзэ ыкли натрыф кхъкыгъа-клэхэм сатырэ занклэу зыщырашхьэрэр. Чыплэ зырызхэм нэпллэгъум кьащыредзэх аужыр гъэтхэсэ гектархэр зыпхьыжыкхэрэ агрегатхэу дэгъоу гъэхьазырыгъэ чыгу жъуагъэхэм сепэ маклэ кьалэтызэ кьащекло-кыхэрэр.

Джахэм афэдэ лэжьыгъэшлэлэ дахэхэр кьащытлэгъугъэх бэмышлэу тыздэщылэгъэ Джэджэ районым игубгъохэм. Мы районыр ары бжыхьасэхэри гъэтхасэхэри анахьбэу кызылэлы-кыхэрэр, адрэ районхэм ялыгъыгъэм лэжьыгъэ зэфэшхьафхэр нахьбэу кызылэлыжыкхэрэр. Мыгъэ ялофхэм язытет тыщигъэгъозэнэу мэкьумэщылэ район гъэларышлэлэм ипашэу тызлуклэгъэ Александр Юрчи-шиным тиупчлэхэм джэуапхэр кьаретыжыкх.

— **Александр Борис ыкьор, мыгъатхэ ошхыр бэрэ кызылэлыгъэм губгъо Иофшлэнхэр шлулауэ зэтырилэжэгъэнхэ фае.**

— Ары, мыгъатхэ лэжьыгъэшлэлэ чыгухэм ошхым ишлуагъэклэ шынагъэу ахэлпыр зэрэбэм губгъо Иофшлэнхэм язэшло-хын гъэрэкло егъэшпагъэм нахь ыгъэклэсагъ. Ауштэу щытми, кьыххэгъэщы сшлэиу гъэтхэ лэжьыгъэ чылапхьэхэр зэрагъэ-клугъэ чыгухэм ахэм лъапсэу ялэштхэр зынэсыштхэ куугъэм лыкылахэу шынэгъэ дэгъу зэрэхэлпыр, ащ фэдэу бэрэ кызылэ-хьыкыкырэ.

Пхьэн Иофхэм уакьытегушы-лэн зыхьуклэ, кьэлэгъэн фае гъэрэкло джы тызыхэт уахьтэм еху-лэу зэклэ гъэтхасэхэм япхьын районым зэрэщытыухыгъагъэр. Гъэтхэсэ гектар мин 28,9-м фэ-

диз хьазыр хэтлхьанэу дгъэнэ-фагъэмэ, непэ ехъулэу (жьоны-гъуаклэм и 19-р ары районым тызыщылагъэр) пстэумкли чылэпхьэ зэфэшхьафхэр зэрагъэ-клугъэр гектар мин 26-м фэдиз хьазыр. Гектар мини 3-м тлэклу ехъоу кьытфэнагъэм ипхьын мэфэ заулэклэ зэшлотхынэу гугъаплэ тил. Тлэклу тызылэжагъэр станицэу Келермескэм кыгъэгъунэрэ чыгу чыпллэ хьылыгъэхэм игъом ащыпхьэнхэ зэрамы-лэжыкыгъэр ары.

— **Гъэтхасэхэр анахьбэу зышапхьыгъэхэ Гъэбэжъагъэ ыкли мэкьумэщышлэ-фермер хьызмэтшлэлэхэм ацлэ кьытфэнагъэм дэгъугъэ.**

— Апэу кьыххэгъэщы сшлэи-гъу тыхьызмэтшлэлэхэм гъатхэм апхьыгъэ лэжьыгъэхэм ащышхэм арагъэубытыгъэм зэрэхагъэ-хьуагъэр. Гушылэм пае, ахэм рахъухьагъэ мыгъатхэ шьоушы-гъу зыхашыкырэ чыпллым гектар миным еху рагъэубыты-нэу, ау чылопсэм изытет а Иофшлэныр игъом зэшлуаригъэхы-гъэп. Аруштэу щытми, фэдэ-кьэклуаплэу алыгъэрэ культурэр гектар 670-мэ мыгъэ кьащагъэ-кышт. Чыпллэу апхьыгъэр да-хэу кызылэлыхэклыгъэ, мы ма-фэм а хьасэхэр культивацие ашых.

Бэшлагъэ тирайон мыгъатхэ шапхьыгъэ соем рагъэубытыгъэ чыгум фэдиз а осэ дэгъу зилэ лэжьыгъэр зышамышлэжьыгъэр. Гектар мини 3,7-м фэдиз хьазыр соеу районым шапхьыгъэр. Анахьбэу соер зышапхьыгъэхэр ООО-у «Сергиевскэр» — гектар 825-рэ, ОАО-у «Дондуковскэ элеваторы» — гектар 550-рэ, ООО-у «СКИФ» зыфиорэр — гектар 380-рэ, СХА-у «Радугэр» — гектар 200. Мэкьумэщышлэ-фермер хьызмэтшлэлэхэм гектар 1363-мэ соер ашашлагъ.

Натрыфэу апхьыгъэри, тапэрэ ильэсхэм ялытыгъэмэ, нахьыб. Ащ гектар мини 3,4-рэ рагъэу-бытыгъэ, ащ шыщэу гектар мини 3,2-р лэжьыгъэ кьэзытышт натрыф. Мы лэжьыгъэр анахьбэу ащыхалхьагъ ОАО-у «Дондуковскэ элеваторы» — гектар 590-рэ, ООО-у «Сергиевскэм» — гектар 444-рэ, СХА-у «Восходым» — гектар 347-рэ, СХА-у «Радугэм» — гектар 300.

Тапэрэ ильэсхэм афэдэу мы-гъатхи тыхьызмэтшлэлэхэм зина-хьыбэ ашапхьыгъэр тыгъэгъазэр ары. Ащ гектар мин 19,8-м еху

гушылэ заулэ кьеплолагъэмэ дэгъугъэ.

— Тызыхэт уахьтэм бжыхьэ-сэ хьасэхэм районым шарашы-лэрэр маклэп. Лэжьыгъэ кьэзы-тынэу зышыгугъыхэрэ бжыхьэ-сэхэм уз зэфэшхьафхэр кьамы-узынхэм, ахэм черепашкэр ахэ-гъэклодыкыгъэным афэгъэхьы-гъэу ищыклагъэр зэклэ ашлэ. Хьызмэтшлэлэхэм ащышхэм ябжы-хьасэхэм осэ ин зилэ лэжьыгъэ кьатыным фэшл ищыклагъэр арашыллэ. Мышкыла анахь Иофшлэныбэ щызышлуахыгъ Болэкьо Мыхамэт зипэшэ ОАО-у «Дондуковскэ элеваторы». Мыш ятлонэрэ хьалыгъугъэжэ за-водыр щызтырагъэпсыхьагъэш, ежхэм кьахьыжырэ коц дэгъур яшъхьал шахьаджыш, хьалы-гъоу кьагъажьэрэр цыфхэм ягуапэу Джэджэ, Шэуджэн ыкли Кошхьэблэ районхэм ашашфэ. Мыш дэжым джыри кьыххэгъэщы сшлэиу Сапыл Юныс зипэшэ СХА-у «Радугэми» шъхьал тегъэпсыхьагъэу шагъэпсыгъэм Иоф шлэу зэрэригъэжъагъэр. Ащ апырэу кьыдэжыгъэ хьаджы-гъэр зичыгу лэхьэхэр хьызмэтшлэлэм ыгъэлэжьэхэрэ унагъо-хэм афагошыгъ.

Непэ ехъулэу тибжыхьасэхэм язытет мыдэу сэлъытэ, ахэр зэрэутхыжышхэ комбайнэхэри зэклэ хьазырых. Хэзгъэунэфы-кы сшлэиу аужыр ильэс-шым зэклэ тилэ комбайнэхэм азыныкьом фэдиз клэхэмкэ зэрэ-зэблахьугъэр. Етлани ахэр ком-байнэ тегъэпсыхьагъэхэу «Джон Дир», «Клаас», «Дон» зыфилоу джы кьашлэу рагъэжъагъэм фэдэ. Ащкэ инэу зишлуагъэ кьэ-клуагъэр «Россельхозбанкым» ахьэч чыфэу кьаритыгъэр зэра-гъэфедатхэр ары. Арыш, кьа-гъэклыгъэ бжыхьасэхэр игъом члэнагъэ фэмыхьоу зэрэлуахы-жын техникэ тимеханизаторхэм

толий Пахоль гъусэ кьыт-фэхьугъэу те-щэ яфермер анахь дэгъу-хэм ащышхэу зыплэ кьыра-луагъэм дэжь. Джэджэ ста-ни цэ ш х о м ыгъунэу тыз-дэклэагъэм бэ щытлэ-гъурэр. Тенэ-чым хэшлы-кыгъэу апэу тызэклолэгъэ чэум хьарыф инхэмкэ те-тхагъ: «Зоя Лизогубовам

имэкьумэщышлэ-фермер хьызмэтшлэлэ». Щагушхоу фермер бзылфыгъэмрэ ишъхьэгъусэ-рэ тыздашагъэм техникэ зэфэ-шъхьафэу щызэплэутыр бэ. Трактор ыкли комбайнэ зэмылэу-жыгъохэр, мэкьумэщ Иэмэ-псы-мабэхэр зэбгъодэтых, ау ахэм клэу зи ахэплэагъорэп, зэклэ ильэсыбэ хьугъэу агъэфедэрэ заклэх.

— Ары, техникаклэу тилэ щылэп «Беларусь» тракторитлоу непэ губгъом Иоф щызышлэхэ-рэм афэшхьафэу, — гупшысэу тшъхьэ зыкызыздагъэм гу кьы-лэтитагъэм фэдэу кьело фермер бзылфыгъэм. — Техникаклэр лъаплэ, тилэ техникэмкэ губгъо Иофшлэн пстэури зэшлотэхы. Тимеханизаторхэм ялэплэсэныгъэ кьехьы кьэмыуцухэу ахэм Иоф арагъэшлэныр.

Хьызмэтшлэлэ уцуплэм псэ-лэ зэфэшхьафэу кьыщытлэ-гъугъэри маклэп. Лъэшэу тегъэ-псыхьагъэ лэжьыгъэу аугъоижы-рэр кьызыдаухьумэрэ псэолэ лъэгэ кыхьэу шагум дагъэуца-гъэр. Ащ кьыготых зыгъэпсы-плэ ыкли шхэплэ унэхэр, конто-рэклэ заджэхэу ялэр, мэклэе кы-хьэхэр зыщызэплэут унэхэу тех-никэм халхьащт пкыгъо зэфэ-шъхьафхэр зыщылагъэхэр. Анахь дгъэшлагъо икьугъэхэм ащышхэу, гъогумрэ чэумрэ азы-фагу кьыдэфэрэ чыгуми кьэ-гъэгъэ зымышъогу дэхабэу кьа-щагъэклыгъэхэр.

Механизатор чанхэу ялэхэм ащышхэу сурэт тетхы зэрэтшлэ-гъор зэтлорэ фермер бзылфы-гъэм тырешаллэ тракторым клэ-лырытэу мэшлотхьуабэр кьы-гъэутысэзэ гъучл цыпитлур зэ-пызгысэхэрэм.

— Анахь опытышхо зилэу ти-хьызмтшлэлэ зызэхэтшагъэм кьышхэгъэжъагъэу щылэжьэрэ механизатор мыр, узыфэе Иоф-

жыбгъэ шлулауэ кьепшэрэм хым ихьащырэу маклэу ыгъэуа-лэрэр зэшхьэ-зэшъо занклэу губгъом икьудыгъэ. Коцыпкы пэпчэ шъхьэ мытлэруу пытым еплъызэ, район агроном шъхьа-лэу тигъусэм кьело зэклэ дэгъоу зэпыфэу игъом тэрэзэу зылуахы-жыкыкэ, гектар тельгъэу центнер 60-м кьышымыкыкэу кьырахы-ным игугъаплэ хьасэм кьызыри-тырэр. Джащ фэдэ теплэ ял хьызмэтшлэлэм зэклэ кьыша-гъэклыгъэ коц гектар 420-м. Ащ фэзышагъэхэр дэгъоу агъэхьа-зы-рыгъэ чыгум чылэпхьэ лъэп-кышлур игъом зэрэхалхьагъэр, гектар тельгъэу тлоуцогъуклэ ми-неральнэ чыгъэшлу килограмм 250-рэ зэрэлэклагъэхьагъэр, фэ-шъхьафэу ищыклагъэр зэклэ зэ-рэрашыллагъэр ары.

Жьогъэ шлуцлэу зыщыпэ тызэ-рыклорэ губгъом кьеуаллэу чы-жылаплэклэу зи кьызытемкыла-гъэу кьытшлэиштыгъэм тызеклуа-лэклэ нафэ кьытфэхьэ ащ шы-зэшлуахыгъэ Иофшлэным кьы-кэклуагъэр зыфэдэр: тыгъэгъэзэ сатырэ зэнклэ дахэхэу кьызы-лэыхэклыгъэхэм зэфэдэклэ ащ зыщырашхы.

Чыжъу а чыплэм тылумы-кыгъэу сепэ маклэ кьэзылэты-хэзэ тыгъэгъэзэ чылапхьэр хьызмэтшлэлэм ичыгу щыц аужыр гектархэм ащыпхьэжы-кыгъэ агрегатилур зыхьтым ты-нэсы. Ахэм Иоф зышашлэрэ чыплэр гектари 120-рэ мэху, ащ шыщэу ызыныкьом ехум чылапхьэр рагъэклугъэ, кьэна-гъэр мэфитлу Иофшлэгъуклэ аухышт.

Анахь кьытпэчлэнатлэу кьэ-клорэ тракторэу сепалкэр зыпы-шлагъэр благуэр кьызытэклуа-лэклэ кьагъэуцу. Ащ икабинэ кьеклы клэлэ лъэплэагъэу хьэдэн пэло псынклэр зыщыгъыр. Ар хьызмэтшлэлэм имеханизатор зэшитлэмэ анахьыжэ Алексей Руденкэр ары (ащ кьытетхыгъэ сурэтыр ычлэгъ члэт). Адрэ агре-гатым тес нахьыкыкэу Иван.

Джарэуштэу гъэтхэ Иофшлэгъу мафэхэр щызэллэклох Джэджэ районым. Зы гъэтхэ мэфэ ошлум ильэсыр кьегъашхэу зэралорэм рыгъуазэхэзэ, кьэклошт лэжьы-гъэм лъэпсэшлу фашы.

P.S. Мы тхыгъэр зыщыдгъэ-хьазырыгъэм тегъу республи-кэм мэкьумэщылэ и Ми-нистерствэ кьытыгъэм кьы-зэригъэлабгъорэмкэ, жьо-ныгъуаклэм и 25-м ехъулэу Джэджэ районми зэклэ гъэ-тхасэхэм япхьын шаухыгъ.

ЛЭХЪУСЭЖЬ
Хьаджэртбий.

ЯшІэныгъэ щыІэныгъэм къыщагъэлягъо

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэрэ гэсэныгъэмкІэ ыкІи шІэныгъэмкІэ и Министерствэрэ искусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджаплэхэм якІэлэгъэджэ анахь дэгъур 2010-рэ ильэсым къыхэ-хыгъэным фэші апэрэу зэнэкъокъухэу зэхащагъэхэр Мыекъяупэ щыкІуагъэх.

Культурэмрэ искусствэмрэ Іоф ащызышІэрэ кІэлэгъэджэхэм яшІэныгъэ хагъэхъоным, сэнэ-хъатэу къыхахыгъэм имэхъанэ щыІэныгъэм зыкъыщегъэІэты-гъэным, сэнэушыгъэ зыхэлъ кІэ-лэгъэджэхэр къыхэгъэщыгъэн-хэм афэші зэнэкъокъухэр зэха-щагъэх. 2010-рэ ильэсыр кІэлэ-егъэджэм и Ільэсэу зэрэщытыр къыдалгытэзэ, хагъэуэфыкІы-рэ чЫплэхэр къыдэзыхыгъэмэ шІухафтынхэр афашыгъэх.

Зэнэкъокъухэр районхэмрэ къалэхэмрэ ащызэхашхы, текло-ныгъэр къыдэзыхыгъэхэр Мые-къяупэ щызэІуагъэх. Мые-къяупэ, Адыгэкъалэ, Инэм, Тэ-хъутэмыкъяуае, Коцхъаблэ, Ябло-новскэм, Гъобэкъяуае, Тульскэм, Пэнэжыкъяуае, искусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ кІэлэцЫкІу еджаплэу Лъэцэрыкыо Кимэ ыцІэ зыхырым якІэлэгъэджэхэр зэ-нэкъокъугъэх.

Ясэнахъат еплтыкІэу фыряІэр кІэлэгъэджэмэ къалотагъ, зэнэ-къокъу-ушэтынуу «Мастер-клас-сыр» зэхащагъ, кІэлэеджаклохэр зэрэрагъэджэхэр зэІуагъэу къыщагъэлягъагъ. Апэрэ сте-пень зыІэ Дипломыр, шІухафты-нуу сомэ мин 35-р фагъэшъоша-

гъэх искусствэхэмкІэ Мыекъяупэ и ДШИ-1-м скрипкэмкІэ кІэлэ-егъэджэу Лидия Кузовенковам.

ЯтІонэрэ степень зыІэ Дипло-мыр, шІухафтынэу сомэ мин 15-р Елена Поповам ратыжы-гъэх. Хоровой дисциплинэмкІэ Мыекъяупэ и ДШИ-1-м ащ шы-регъэджэх. Диплом ыкІи шІу-хъафтынэу сомэ мин 11 фагъэ-шъошагъэх Коцхъаблэ и ДШИ оредылохэр щезыгъэджэрэ Къу-шъхъэ Сусаннэ.

АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм-

рэ зэхэщэкІо купым итхамэтэ ІонатІэ зезыхагъэу, Адыгеим культурэмкІэ иминистрэу Чэ-мышъо Гъазыйрэ хагъэуэфы-кІырэ чЫплэхэр къыдэзыхыгъэ-хэм шІухафтынхэр афашыгъэх, зэнэкъокъум чанэу хэлэжыагъэ-хэм щытхъу тхылъхэр, нэпэплъ шІухафтынхэр аратыжыгъэх.

ЗэхэщэкІо купым итхамэтэ игуадзэу, АР-м культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипашэу Шэуджэн Бэлэ игушшысэхэм къа-хигъэщыгъ Адыгеим искусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджэплэ 22-мэ нэбгырэ мини 5-м нахы-бэ зэрэащеджэрэ. КІэлэгъа-джэхэм зэнэкъокъум шІэныгъэ куухэр къыщагъэлягъагъэх. Урысыем джыри ащ фэдэ зэ-нэкъокъухэр щызэхашагъэхэп — Адыгеир хэгъэгум ишъолырыхэм щысэ афэхъугъ.

Ясэнахъат шІульэгъоу фыряІэр ІупкІэу къыралотыкІыгъ, искусствэм ущылэжъэныр Іоф къызэ-рыкІоу зэрэщымытыр къагъэ-лээгъагъ Людмила Шумнаям, Наталья Мартыненкэм, Любовь Сушко, ГутІэ Риммэ, Жэнэ Ме-рэм, Іэшынэ МыІуминэт, нэ-мыкІхэми.

Искусствэр плуныгъэм хэпхын зэрэмылэкІыщтыр къыдалгы-тэзэ, нэмыкІ зэнэкъокъухэри АР-м щызэхашэщтых.

ИскусствэхэмкІэ Адыгэ рес-публикэ колледжым кІэлэегъа-джэу Татьяна Неделько, искус-ствэхэмкІэ Адыгэкъалэ кІэлэ-цЫкІу еджаплэ идиректорэу Мы-гу Светланэ, нэмыкІхэми УФ-м культурэмкІэ и Министерствэрэ Урысыем культурэмкІэ ипроф-союзхэмрэ ящытхъу тхылъхэр аратыжыгъэх. Зэхахъэр концер-тышхокІэ аухыгъ.

Сурэтым итхэр: **зэнэкъокъум хэлэжыгъэ кІэлэгъэджэхэмрэ зэхэщаклохэмрэ.**

ДЗЮДО

СпортымкІи тарихъыр арагъашІэ

Хы ШлуцІэ Іушъом шыпсэурэ къуаджэу ШэхэкІэй дзюдомкІэ зэнэкъокъухэу щы-кІуагъэмэ Краснодар краимрэ Адыгэ Рес-публикэмрэ ябэнаклохэр ахэлэжыагъэх, алырэгъум яухъазырыныгъэ къыщагъэ-лээгъагъ.

Урыс-Кавказ заор зауыхыгъэр ильэси 146-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ зэхахъэ-хэу къуаджэм шыкІуагъэхэм шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ, ШэхэкІэй иеджаплэрэ къуа-джэмрэ япашэхэр зэхэщакІо афэхъугъэх. АР-м и ШВСМ-рэ Адыгеим дзюдомкІэ ифе-дерациерэ яшІуагъэкІэ тибэнаклохэр гъо-гу тыхагъэх.

Адыгеим ибэнаклохэу Рустам, кг 73-рэ, Быжъ Байзэт, кг 81-рэ, апэрэ кг 60, Хъаткыо Адам, кг 66-рэ, ШъэоцЫкІу

мир, кг 66-рэ, Къудай-нэт Азэмаат, кг 81-рэ, Нэгъуцу Азэмаат, кг 81-м къехъу, ятІонэрэ хъугъэх. Ящэнэрэ чЫплэхэр къа-хыгъэх Мерэм Андза-ур, Наш Шыхъам, Унэ-рыкыо СултІан, БжъэшІо Тимур, Владимир Ин-гушевым, Шыхэсэ Му-ратэ, Мэрэтыкыо Бай-зэт, Хаджэмурад Дацыр-коевым.

АР-м изаслуженнэ тренерэу Бэстэ Сэлымэ къызэрэтиІуагъэу, зэхэ-щакІомэ Іофыгъуабэ зэ-шІуахыгъ. НыбжыкІэ-хэм япатриотическэ плу-ныгъэ зырагъэушъом-бгъуэ, лъэхъаным ди-штэрэ амалхэр агъэфе-дэх. Спортсменхэм тари-хым инэкІубгъо-хэр къафалуагъэх, шІэжъ яІэу псэунхэм фагъа-сэх. Адыгэмэ ятарихъ чЫгу 2014-рэ ильэсым Олимпиадэ джэгунхэр зэрэщыкІоштхэм ехы-лэгъэ къэбархэри спорт-сменхэм, ныбжыкІэхэм къафалотагъэх, ащ зэрэ-хэлэжыэщтхэми здегу-пшысагъэх.

САМБО

Тистудентхэм ятекІоныгъэхэр

Урысыем и Къыблэ шъолыр иуниверсиадэ хэ-хъэрэ зэнэкъокъухэр самбэмкІэ Ермэлхъаблэ щыкІуагъэх. Мыекъяупэ къэралыгъо технологи-ческэ университетым истудентхэм зэІуагъэхэм хагъэуэфыкІырэ чЫплэхэр къащахыгъэх.

Яонтэгъугъэ елытыгъэу анахь дэгъоу бэнагъэхэм ащыщых Гышц Батырбий-рэ, кг 74-рэ, Санал Теле-евымрэ, кг 57-рэ. Тибатыр-хэм ятІонэрэ чЫплэхэр къыдахыгъэх. Псэунэкыо Аскэр, кг 62-рэ, Хъамид Хамзатхановым, кг 90-рэ, Іэшынэ Алыгъ, кг 68-рэ, ящэнэрэ чЫплэхэр къафа-гъэшъошагъэх.

— Зэнэкъокъумэ тахэлэ-жъэным фэші зэхэщэн Іофы-

гъохэмкІэ Іэпылэгъу къыт-фэхъугъ Мыекъяупэ къэра-лыгъо технологическэ уни-верситетым иректорэу, тех-ническэ шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу Блэ-гъожъ Хъазрэт, — еІо Уры-сые Федерациерэ Адыгэ Республикэмрэ язаслуженнэ тренерэу, тиспортсменхэм пэшэныгъэ адызезыхагъэу Хъот Юныс. — Ти-бэнаклохэр зэІуагъэхэм дэгъоу ахэлэжыагъэх.

Мастер хъугъэ

Советскэ Союзым и Лыхъужэу К. Къэрданэм фэгъэхыгъэ зэнэкъокъу-хэу самбэмкІэ ильэс къэс Шэрджэскъалэ щызэхашэ-хэрэм Адыгэ Республикэм ибэнаклохэр ахэлэжыагъэх.

Зэнэкъокъум апэрэ чЫ-плэр къыщыдэзыхыгъэмэ ащыщ Гъобэкъяуае шапІугъэ Уджыхъу Алыгъ. Килограмм 62-м нэс къэзыщэчъэрэмэ ар ябэни, апэрэ чЫплэр къы-зэрэдиыхыгъэм дакІоу, Уры-сыем спортымкІэ имастер

хъуным фэші шапхэхэр ригъэкъугъэх.

Уджыхъу Алыгъ иапэрэ тренерыр Урысые Федера-циерэ Адыгэ Республи-кэмрэ язаслуженнэ тренерэу Дзыбэ Хъамзэт. Джырэ уахътэ Мыекъяупэ къэралы-гъо технологическэ универ-ситетым иколледж щеджэ, Урысыемрэ Адыгеимрэ яза-служеннэ тренерэу Хъот Юныс ары зыгъасэрэр. Уры-сыем спортымкІэ имастер зэрэхъугъэм пае Уджыхъу Алыгъ тыфэгъушІо, ищытхъу-цІэхэм ахигъэхъонэу фэтІо.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэ:
Адыгэ Республикэм
лэапкэ ІофхэмкІэ,
ІэкІыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адыряІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхъалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэшыІэр:**
385000,
кь. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъаІэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжэ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокаэтын-
хэмкІэ ыкІи зэІы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чЫплэ гъэлары-
шІанІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышгып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкІэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кІыжэ ахыб. Къа-
тэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажыэхэ-
рэмрэ яеплтыкІэ
зэтемыфэн ылъэ-
кІышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэщы-
хэрэп ыкІи къэ-
зытхыгъэхэм
аІэкІэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
кь. Мыекъяупэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

6156

Индексхэр

52161

52162

Зак. 1566

Хэутыным

узщыкІэтхэнэу щыт

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

ЗыщыкІэтхэгъэхэ

уахътэр

Сыхъатыр 18.00

НэкІубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.